

ئاسۋى كىتپخانىسى

بلاوكرادىيەكى مانگانە تايىپەتمەندە بەزانىسى كىتپخانىسى زانىيارىيەكان
كىتپخانىسى گىشتى سىلمانى دەرىدەكات

ژمارە (۲۲) ۲۰۱۱/۷/۱۳

لە پايتهختى ھەرىم كۆمەلەي كىتپدۆستانى كوردستان دامەزىنرا

پاش ھەرگرتنى رەزەمەندى مۆلەتى فەرمىيە لە ھۆكۈمەتى ھەرىمى كوردستان، دەستەي دامەزىراندنى كۆمەلەي كىتپدۆستانى كوردستان لە ھەولېز، بەكەمىن كۆبۇنەھەي خۇي كىردو دەستەي كارگېرى و سەرۆكى (بەشپۇھەيەكى كاتى) ھەلبۇزارد، تا كۆمەلەكە دەست بەكارىيەتو ئەندام ھەرىگىت، ھەروھە ئامادەكارى بۇ بەكەمىن كۆنفراسى خۇي بىكاتو بەرنامەي چالاكى ئو ماوھەيە دابىرېژىتو بۇ سەرۆكى دەستەي كاتىش ئەندازىار (د.مەحمود ئەحمەد خەيات) ھەلبۇزىرداھە .
شايناي گوتتە ئەم كۆمەلەيە لەلايەن ژمارەيەك رووناكېرو مامۇستايانى زانگۆو پزىشكە ئو ئەندازىارو نووسەرانى كوردستانەھە دامەزىنراھەو كارى سەرەكىي يارمەتيدانى كىتپخانىەكانو ھاندانى خەلكە بۇ كاراكرندەھەي كىتپ خويىندەھە .

كىتپخانىسى گىشتى خورمال و چالاكى بەردەوام

لەمانگى ھوزەيرانى رابردودا، كىتپخانىسى گىشتى خورمال چالاكى بەردەوامى ھەبوو، لەوانە: ۵۳۵ خويىنەر بەمەبەستى خويىندەھە سەردانى كىتپخانىەكەيان كىردوھە . ۲۲۲ كىتپ خوزارون بۇ دەردەھەي كىتپخانىە . ۳۶۰ كەس سەردانى بەشى ئىنتەرنېتىيان كىردوھە . ھەروھە بەشى مندالان پېشوازيى لە ۱۰۲ مندالى

خويىنەر كىردوھە لە رۆژى جىھانى مندالانپىشدا پېشانگايەك كىراوھتەھە، ئەمە وپراي سازكرندى قىستىقالي مندالان بۇ شىبەرو چىرۆك بەھاوكارىي ناوھەندى رووناكېرىيە لە ناھىيەي خورمال.

دواي نۆزەنكر دنەھەي

كىتپخانىسى گىشتى كەركوك كرايەھە

شاھو عوسمان

رۆژى ۲۷/۶/۲۰۱۱، بەرپىز د. ئەجمەدىن كەرىم پارىژگارى كەركوك بە ئامادەبوونى بەرپىزان ھەسەن تۆران سەرۆكى ئەجمەدىن پارىژگارى كەركوكو ئەدوارد ئوراھ جىگرى پارىژگارو سەئىد شاھەلى نوپىنەي وەزارەتى رۆشنىبىرى و لاوانو ژمارەيەكى تر لە بەرپىرسانى پارىژگارو بەرپىرسى تىمى ئاوەدانكرندەھەي پارىژگارى كەركوك (PRT) ژمارەيەك لە رووناكېراني شارەكە، كىتپخانىسى گىشتى كەركوكى كىردوھە كە لەلايەن تىمى ئاوەدانكرندەھەي پارىژگارو نۆزەنكرادەھە .

دواي بەسەركىردەھەي بەشەكانى كىتپخانىەكە لەلايەن پارىژگارو ميانەكانەھە، خاتوو شادىيە

كىتپخانىسى گىشتى دوكان

دواي تەلارەكەي دەكاتەھە

كىتپخانىسى گىشتى دوكان، كە سالى ۱۹۹۹ لە خانوويەكى ئاسايىدا كىراوھتەھەو دەستى كىردوھە بە پېشكەشكرندى خزمەتگوزارىيەكانى، لە شىبەتاي ۲۰۰۷ تەواوبوونى تەلارە نوپىەكەي، بوو ماھىي ئاواتى گەنجانى ناوچەكە .

بەلام دواي سالىك، پەيمانگاي تەكنىكى دوكان چوونە بەشىكى زۆرى كىتپخانىەكەھەو ئەمپۇشى لەگەلدايەت پەيمانگا دوو دەوامى تىيادا دەكاتو بەرپۇبەرىتتى كىتپخانىەكانىش لەھەموو دەركايەكى داوھ بۇ چارەسەرى ئو كىشەيە، بەلام بەداخەھە وەك خۇي ماوھتەھە !

(ل/ل ۲/۲ بەدواداچوونىك بۇ ئەم كىشەيە دەخوونىتەھە).

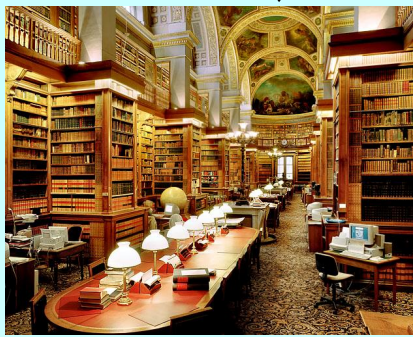
بەكر بەرپۇبەرى كىتپخانىسى گىشتى كەركوك لەوتەبەكدا باسى لە كىتپخانىەكە كىرد كە كەموكرىيى زۆرى ھەبووھە نەتواناھە رۆلى پىويستى خۇي بىبىنەت، بەلام بەھۆي ھاوكارىي تىمى ئاوەدانكرندەھەو پارىژگارو تساناھە ھەلمەتى نۆزەنكرندەھەو چاكرندەھەو پىركىردەھەي كەموكرىيەكانى بۇ ئەنجام بەرپىت .

جىي سەرنجە، لەو پىرۆسەيدا كە لە تشرىنى دووھەسى (۲۰۰۹) وە دەستى پىكرىدە، وپراي چاكرندى تەلارەكەي، ئامپىرى كۆمپىوتەرى پىويست بۇ بەشى ئىنتەرنېت دابىنكرادەھە رەفەي تەواو بۇ دانانى كىتپەكانىش درووستكرادەھە سەرچاھە نوپىەكانىش خراونە بەردەست .

(ل/ل ۲/۲ راپۆرتىك لەسەر ئەم كىتپخانىەي دەخوونىتەھە).

مىليۇنىك دوکیۆمىنتى ئەلىكترۆنى

لە كىتپخانىسى نىشتمانى فەرەنسادا

كىتپخانىسى نىشتمانى فەرەنسا رايگەياندوھە كە ژمارەي دوکیۆمىنتە ئەلىكترۆنىيەكانى لە مىليۇنىك تېپەپوھەو زۆرىيان لەسەر تۆرەكانى ئىنتەرنېت دانراونو بىبەرامبەر سوودەندان كەلگى ئى وەردەگىرن .

كىتپخانىەكە ئەھەشى راگەياندوھە بېجگە لە دوکیۆمىنتەكان، زىاد لە ۱۵۵ھەزار كىتپو ۶۹۸ھەزار ژىدەرو خولاوھەكانو ۱۲۰ھەزار وپنەو نىك ۱۰ھەزار نەخشەو ھەزار دوکیۆمىنتى بىستراو زىاد لە چوار ھەزار دەستنوس لە كىتپخانىەكەدا ھەن .

(ل/ل ۲/۲ راپۆرتىك لەسەر ئەم كىتپخانىەي دەخوونىتەھە).

ژمارەي سپاردن بۇ (۵۱۹) كىتپى نوئى

تابان

لە شەش مانگى يەكەمى سالى ۲۰۱۱ دا، بەشى سپاردنى كىتپخانىسى گىشتى سىلمانى، ژمارەي سپاردنى بەخشىوھەتە (۵۱۹) كىتپ . كارزان شىركۆ (ئىپرسراوى بەشى سپاردن) ئامازەي بۇ بابەتى كىتپەكان كىرد لە ماوھەي ئو شەش مانگەدا، كە بەمجۆرەن:

زانبارىيەگىشتىيەكان، فەلسەفە، ئاين، زانستە كۆمەلەيەتتەيەكان، زمان، زانستە پراكىتتەيەكان، ھونەرە جوانەكان، ئەدەبىيات، مېژوو و جۇگرافىا . جىگەي ئامازەپىندانە كە (۲۲۹) لەم كىتپانە بابەتى نووسراونو (۱۹۰) كىتپىشيان بابەتى وەركىراون .

كەي دەرمالە دەدرىتە كارمەندى كىتپخانىەكان ؟

لاي ھەموان ئاشكرايە، كە كىتپخانىەكانى كوردستان جىگايەكى گىرنگى بۇ پەروەردەكرندى لاوانو بلاوكرندەھەي رۆشنىبىرى و پىگەياندىنى قوتابى و خويىندكاران لەسەرچەم قۇناغەكانى خويىندندا .

كارمەندى كىتپخانىەكانىش، بەتايبەت گىشتىيەكان، كەسانى ماندوونو زۆرىيان پەروەشى كارەكانىيان، بەلام ماھىي نىگەرانىيە كە سالانىكى زۆرە داواي (دەرمالە)يان بۇ دەكرىتو تا ئىستا ئو داوايە وەك خۇي ماوھتەھە !

بەشېك لە كارمەندان رۆژانە مامەلە لەگەل كىتپو چاپكرادا دەكەن و ديارە لەولانى ئىمەشدا ھۆكارەكانى پاراستنى ژىنگەي كىتپخانىەي نىنو زۆرىي چاپكرادەكان تۆزو گەردىيان ئى دەنىشېنت .

كەواتە بوونى (دەرمالەي مەترسى) بويان كارىكى يەكجار پىويستەھەق وايە وەزارەتى رۆشنىبىرى خەمىكى ئو كارمەندانە بخوات، تاوھكو سوورتر بن لە جىبەجىكرندى ئەركى سەرشانىانو بازنەكانى خزمەتگوزارىي كىتپخانىەبىش فراوانتر بىت . ئەركى كۆمەلەي كارمەندانى كىتپخانىەكانىشە لەھەولېرو سىلمانى كە داكوكى لەم داخوازىيە رەوايە بكەن و ھەلوئىستى پىشەيى خۇيان بنوئىن .

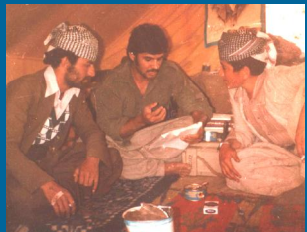
سەر نووسەر

پىشەنبارىن

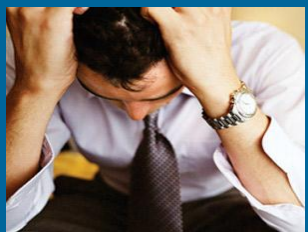

خزمەتگوزارىي زانىبارىيەكان

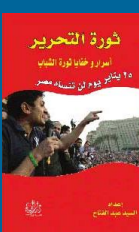
كىتپ خويىندەھە 10 لە پىشمەرگايەتېدا

دەلە راوئىي كىتپخانىە 9

شۆرشى مېسر 7-6 لە كىتپەكاندا

4

کتبخانهي گشتي کهرکوک..

بهره و ۸۰ سال له خرمه تي روشنبراني شاره که

ناسوي کتبخانه

سالي ۱۹۳۲، له مه لېږندي شاري کهرکوکداو به شپږمه يه کي کاتي، کتبخانهي گشتي کهرکوک دامه زريناره، له و دممه دا ليزنه يه که له ماموستاياني پوره وده ي کهرکوک سهرپرشيپيان کردوه.

موعه زه، که مال حسن، نه عيم زهيا که مو، عه بدولحه ميد بيلال، ره شيد ديوني، عه باس عه بد خه لف، مارين جوړج، کامل جاسم عاني، به عقيب نه ديم، شيخ رهووف خانقا، شيخ تحسين تاله باني، عه يد عه زاب غالي، زوهدي فه يزوللا، حه سيبه عه زيز، هاشم فهرحان و بورهان خليل، که شو به پريزانه سهر به نه توه جياوازه کان بوون له شاري براه تيداو ئيستا ش کتبخانه که له لايه ن خاتوو شادي به کر به پيوه ده بريټ. له م کتبخانه يه دا که زيات له ۲۵ هه زار سهرچاوه به زمانه جياوازه کان و له سهرچم کايه روشنبري و ميژويي و زانستي و سياسي و کومه لايه تي و نابوري و نه دهبو و هونه ريبه کاندا پاريزراه، چهندين به ش و هو لي تايه ت بؤ

سالي ۱۹۲۷ نه م کتبخانه يه به شپږمه يه کي فه رمي له جيگاي ئيستايدا دامه زراوه و له وکاته وه تاده گات به ئيستا بووه ته سهرچاوه يه کي روشنبري و پوره وده يي گرنگ بؤ خوښداران و روشنبراني شاره که.

شو به پريزانه ي شاره ي به پيوه بردي کتبخانه که يان له دامه زراندييه وه تا نه مو پي براهو بريپين له (مه مه د مه لا نه حمه د، عه بدوللا نه زه ل مو فتی، مه هدی

خرمه تگوزاريه کان يان ته رخا نکراوه، له وانه هو له کاني خوښنده وه خواستنو ئه رشيف (بسق پاراسنتي خولاوه کان) و پاراسنتي سهرچاوه کان و ئينته رنيټه ژوره کاني کارگيري و پيرست و پولينو. تاد. له دوای سالي (۲۰۰۲) يشه وه،

کتبخانهي گشتي دوکان له دوورپاني مان و نه ماندا!

په رت و بلاووونه توه، بويه نه گهر هر ناچار بکړين بالاخانهي کتبخانهي گشتي دوکان چول بکين، ئيمه ش کتبخانه که داده خه ين و فه رمانه رانيش نازاد ده بن خوښان بگوزانه وه هر فه رمانگه يه کي ديکه.

هرچهنه نه وه ده زانين داخستني هر فه رمانگه يه که له ده سه لاتي سه روکايه تي نه نجومونه وي و ه زيرانه نه که و ه زارته و به پيوه رايه تي گشتي، به لام ناکړئ چيدي کتبخانه ي گشتي له ناو خانوي کړيد، يان دو سي ژوري بچوک و پاشکوي فه رمانگه يه کي ديکه دا بيت و نه تواني خر مه تگوزاري خوي پيشکه ش بکات.

بؤ وه بريهان وه له دوای سالي (۲۰۰۲) وه که کتبخانه گشتيه کان خرانه سهر ميلاکي و ه زاره تي روشنبري (۲۴) بالاخانه ي گهر وه مؤدرين له هه رسئ پاريزگاي هه وليرو سلیماني و گهرميان و ناچه کيشه له سهره کان دروستکراون و زوره يان له يه که مليون ډولار پتر تيچوي بووه، که کتبخانه ي گشتي دوکان و قهره داغ له و انن.

هوله کاني نه موي سهره وه ي کتبخانه ي گشتي دوکان يان پي برديت بؤ وانه گوتنه وه، پاشان نه موي خواره وه شيان داگر کردو راگرابه تي به ش و کافتر يان تيدا داناوه و ته نها هو ليک وک کوزا بؤ کتبخانه و سي ژوري بچوک بؤ کارگيري به ده ست کتبخانه که وه ماوه، هه روه ها وتي: نه مسال له سهر دانيکي و ه زيري روشنبري و لاوان بؤ ناوچه ي دوکان، په يمانگاي ناوبرا و او ايان کردوه به ته و او ي کتبخانه که چول بکړي! ئيمه له م کاته دا چاومان بريوته و ه زاره تي خوښندي بالا، که سالانه بودجه يه کي زور يان بؤ ته رخان ده کړئ يار مه تي کتبخانه کان بده ن، چونکه خوښدارکو قوتايان به يله ي يه کم سوود له کتبخانه و ه ده گرن، نه که ده ست به سهر بالاخانه کاندا بگرن، وک دو سال له مه و به بالاخانه ي کتبخانه ي قهر داغيش کرايه زانکوي په ربه يدي مروي! که تا ئيستا کتبخانه که له م شوښه وه بؤ دوو ژور له شوښنيکي ديکه راگويزراني پيد ه کړئ و ته او له چالاکي که و توه و فه رمانه ره کان يش

راگه ياندي ب گشتي کتبخانه کان له ريژه ي به سهر کردنه وه ي کتبخانه گشتيه کاني هه رمي کوردا ستاندا و له ماوه ي رابر دووا به پيوه به ي گشتي کتبخانه کان، هاورئ له گه ل به پيوه به ي کتبخانه ي گشتي سلیماني و ليزنه ي به دوا داچووني داواي په يمانگاي ته کنيکي دوکان بؤ چولگردي کتبخانه که که برديت به په يمانگا، سهر داني قائم مقام ته قه زاي دوکان يان کردو له دانيشنتيکدا له گه ل قائم مقام راشکاوانه رای به پيوه به ريټي گشتي کتبخانه کان يان دوپوانکرده وه بؤ

کتابخانه کاني کتبخانه که م

د. فه رهاد پيربال

دادوهر ي ئيستا تيکي

من ته نيا يه ک کتبخانه ي عه مانوي ل کانت م خوښندوت ه وه: (دادوهر يي ئيستا تيکي)، له گه ل چه ند و تاريکي وه (روشنگري) و هه نديکي ديکي. هر شو کتبخانه يه که نه و سهرچاوه ي گرنگو نو يي پيشکه ش ده که ن.

هه مانوي ل کانت فه لسه فه ي کانت (۱۷۲۴-۱۸۰۴) که به وهر چه رخا نيک ده ژمي ردي له پيشکه و تني بيري نوځوازي دا، فه لسه فه يه کي ره خنه گرا نه بو. بايه خي له وده بو که فه لسه فه ي رو به پوري سهر ده مه که ي خوي کردوه: پرسپاري نه وه ي له مرؤفو داهيتانه کاني سهر ده مي خوي کرد که نيا مرؤفو تاج راده يه ک ده تواني نه مروي بي؟!

له ريگاي بلاووونه وه ي بيري کانت ه وه جواني چيتر وه که شو باوه چه نه مايه وه که له سهر ووي تيگه يشتنی مرؤفا بي، به لکو بووه چه مکيک که هه لويستي ره خنه ي به رام بهر وهر گريا. هر له سهر ده ستي شو ييدا چه مکي جواني له باه تيبه وه گوزا بؤ ريژه يي و خوښي، کاري کرده سهر گوتئ و شيله رو زومانسپه کان. چونکه به پاي کانت، چيژي جواني به ستراه به خودي سهر نجرده وه نه که به باه ته که وه. نامانجی جواني باه ته که ش و هه ستي خوښيپه که ش هه ر له خودي سهر نجرده وه په يدا ده بي نه که له باه ته که وه. کانت له و کتبخانه ي له سهر نه م مه سه له يه ده پروات و ده لي "پيوه ري چيژي په يوه نديي به لوزيکه وه نييه، شنتيکي جوانيسپه يه واته بنچينه ي چيژوهر گرن هه ميشه شنتيکي زاتييه. خه لک له م باره وه بويه به رده وام يه کتر به شيت و بي عه قل له قه ل م ده دن، که چي هه ريگيز قسه يان له سهر مه سه له ي به در په وشتي و خرابه کاري ناکو ک نييه. نه مه ش چونکه هه موو که س، هر که سه و به بيني خوي، عه ودالي يه ک نامانجه که نه ويش دلخوش بوونه و واته چيژوهر گرن له بيني". واته به پاي کانت "جواني نه وه يه که هه موومان به بي هيج نه هجت و هو يه کي عاقلانه پيمان خوش بيت و ته او. بؤ سه لماندي جواني، ناکړئ په نا به يينه به به لگه هيتانه وه ي عاقلانه ندانه، چونکه چيژ په يوه نديي به ده ستورو عه قل وه نييه". هر بويه ش کانت له و کتبخانه ي (روشنگري چييه) شدا جه خت له سهر نه وه ده کاته وه که هونه رمنه د يان تا که که سه به شپو يه کي گشتي، پيوسته بويزي ته نيا هو ش و چيژي خوي به کار بيني نه که خه لکي تر بکاته پيوه رو ده مرآستي خوي، پيوسته (به ته نيا بروات و هو شمه ندانه ته نيا گوئ له خوي رابگريت نه که له ميگه ل!).

عه مانوي ل کانت ده لي: جواني به سوود نييه و جوان هيج که لگيکي نييه. کانت، به پيچ وانه ي فه لسه فه ي سوودمه ندي سانت سيمون، دري ژيزده ست کردني هونه ر بؤ قازانجی سياسه ت و بوزرو را وه ستا. کتبخانه ي خوي ته رخا نکرد بؤ نه وه ي بي سه لمني که هونه رو جواني هيج سوودنيکيان نه بووه و نييه و نابي هه يان بي. به پاي نه و جواني پيوسته سهر به خو بي. له کتبخانه ي (دادوهر يي ئيستا تيکي) دا ده لي: "کانت قسه له سهر نه وه ده کړئ که فلان شت جوانه، که س باسي نه وه ناکا نيا ناوه روکي نه و شته هيج سوودنيکي بومان هه يه يان نا؟!". کاتي خواهن ره زيک سهر رنج له ميوه ي ره زه که ي ده دا، بير له جواني که ي ناکاته وه به لکو بير له رخه که ي ده کاته وه، به لام هونه رمنه د بؤ نه وه ي بتواني خوښيپه کي ئيستا تيکي له ميوه که وه ربرگرئ، ده بي نه م نامانجه فه راموش بکات و ته نيا هه ست به نامانجی (جوانيساسي) بکات. به م جوړه جواني نه و شته يه که هه موو که س له قورمه ديار يکراوه که يدا پي خوش ده بي، بي نه وه ي هيج به رزه وه ندييه کي خوي له وده هه بي. ئنجا له کو تاي شدا کومل خوي ديت رخ بؤ نه و جوانييه داه نيت، خه لک دین که لک ده به خشنه نه و جوانييه: "مه يلي کومه لايه تيبانه يه که و امان ايده کات بايه خيکي پراکتیکی و سوود يان خاصيه تيکي کومه لايه تي بده ينه پال جواني". کانت پي وابه چه وهر بريپيه له شپوه نه که و اتا. نه وه ي سهر نجر اکتيشه و اتا نييه به لکو قورمه که يه تي، که حاله ته بنچينه ييه که بؤ چيژوهر گرن دابن ده کا. بؤ نمونه ره نگه کاني ناو تابلو، يان گيرانه وه و نامازه کاني ناو چيروک، بيگومان ده توانن هر باه ت و فه لسه فه يه که بؤ و اتا دروستکردني خوښان دروست بکن.

نه و زه مانه ي من نه م بؤ چوونانه ي کانت م خوښنده وه، بؤ که ليک تازو و گرنگ بوون. نازانم بؤ ئيوه ش چه ند؟!

مکتبه الاسکندرية Bibliotheca Alexandria

ناونې شانه ده کړيت ته وه و ه ريده گريټ. نه گه ر مه به ستيکي ديار يکراوت نه بو و ته نها کتيت ويست نه و له خواره وه وک هه ر کتبخانه يه کي تری دنيا پولين به پي باه ت و پولين به پي پيتي تيديه. بؤ باه ته کان سي و سي ناونيشاني سهر که ي هبه له باره ي (ثاين، هونه ر، رومان و فه لسه فه، ده روونزاني... هتد) و بؤ پوليني پيتيش هه موو پي ته کاني تيديه. نه م مالپه ره له ئيستا دا بيست هه زار کتبخانه ي خورپاي تيديه، هه موويان ده کړيت نه وه و ناماده ن بؤ کوکاکردن.

به لام هه واداران و دوستاني نه م کتبخانه يه مالپه ريکي تريان بؤ دروست کردوه به ناونيشاني (مندي مکتبه الاسکندرية)، که نه ويش به م سوودي لي بينيت.

کور ک کتبخانه نه لېکتر و نيبه کان کتبخانه ي نه سکه نده رييه

به که و تنه دوای نه و لينکه وه ريده گريټ. نه گه ر مه به ستيکي ديار يکراوت نه بو و ته نها کتيت ويست نه و له خواره وه وک هه ر کتبخانه يه کي تری دنيا پولين به پي باه ت و پولين به پي پيتي تيديه. بؤ باه ته کان سي و سي ناونيشاني سهر که ي هبه له باره ي (ثاين، هونه ر، رومان و فه لسه فه، ده روونزاني... هتد) و بؤ پوليني پيتيش هه موو پي ته کاني تيديه. نه م مالپه ره له ئيستا دا بيست هه زار کتبخانه ي خورپاي تيديه، هه موويان ده کړيت نه وه و ناماده ن بؤ کوکاکردن.

که وره يه، هه ر هينده ت ده و پت، که ناونيشانه نه ليکتر و نيبه که ي به مشپوه يه بنوسيت: www.bib-alex.com به وه ده چي ته ناو کتبخانه که وه، که روپه ريکي زور ساده ي هه يه، و ناماده کراوه، که توي خوښه ر سهر دانيت کرد، به ناساني بتوانيت ناونيشاني مه به ستي خوت بوزريته وه.

له خوراي ناونيشاني سهر که ي کتبخانه که وه شوښنيکي بچوک دانراوه بؤ گه ران به دوای (باه ت، ناوي نوسه ر، ناوي کتبخانه يان هر يه کيک له مانه دا، واته وشه ي مه به ستي خوت دنوسيت به نه يه که به ئينته ردا ده نيټ، پاش چاوه روانيپه کي که هه ر شنتيک له باره ي نه و مه به سته وه هه بو، که داوات کردوه لينکه که يه تي بؤ ديت و

کاميل محمده قهره داغي نه م کتبخانه يه وک نه وه ي که له پوري ميژوييه وه به کوترين کتبخانه ي دنيا و له پوري سهر مایه ي کتبخانه ي کوکاکرويشه وه به يه کيک له کتبخانه هه ره ده وه له منده کان داده نريت، کار بؤ نه وه ده کات له پوري کتبخانه يه ليکتر و نوي و سؤفتيشه وه پله و شوښنيکي گه وره بؤ خوښي داگر بکات.

چونکه مالپه ريکي خورپاي و نازادي زور ساده، به لام ده وه له مه ندي له سهر ئينته ر نيټ داناوه هه رکه سيک، که بتوانيت به زمني عه ره ي خوښي ته وه ده توانيت چي و چه ند کتبخانه ي پيوسته بيت زور به ناساني وهر بيريگريټ، چاپي بکات، يان بيخوښي ته وه. بؤ سوود وهر گرن له م گه نچينه

له کتبخانه به ناوبانگه کان

کتبخانه نیشتمانی سوریا

ن. تابان حسنه

کتبخانه نیشتمانی، یان کتبخانه (نەسەر) له دیمه شوق، له سالی ۱۹۸۴ دا به چاروایی سهرۆکی ئهوه ده مهی ولاته که کراره ته وه، ده که ویتسه بهری رۆژئاوای شاره که وه ده روانیتسه سهر گۆرپه پانی (نومرویه کان) و روبه ره که شتی بریتیه له ۲۲ هه زار مه تر چوارگۆشه، هه رچۆن به ۶ هه زار مه تر دووجا به باخچه ده وره دراوه کتبخانه که له نۆ نهۆمدایه.

به ویتیه کتبخانه یه نه ته وه یی و سهره کبی ولاته که یه، ئه رکی یه که می گۆرکده وه ی هه موو به ره مه کلتورییه کان، هه ر له کتبخانه تا ده گات به خولاوه کان و سهرچاوه کانی تری زانیاری، که وا هه می شه له به رده ستی توێژه راندا والان، هه رچۆن کتبخانه که بایه خ ده داتسه پاراسه ستنی ده ستنوسه کان وه کو کلتوری عه ره بیی دیرین.

به شه کانی کتبخانه که ئه م کتبخانه یه گه وره یه، له چه ند به رتیه به رتیه یه که پێگدیت، که هه ره کبیان وه که به شتی سهر به خۆ کار ده که ن، ئه وانیش:

ته زویدو سپاردنی یاسایی ده ستنوس و کتبخانه ده گمه نه کان، پێرست و پۆلێنو خواستن، چاپخانه و جزوه بندو ساککرتنه وه ویتنه گرتنه وه، دۆکومینت و راگه یان دن، کاروباری کارگێری، کاروباری دارایی، چالاکی رۆشن بیری، کاروباری هونه ریی و نووسه ینگه ی به رتیه به ری گشتی.

سیستمی خواستن له م کتبخانه یه دا به ته نیا سیستمی خواستنی ناوخۆیی په یروه ده که ریت، واته سهرچاوه کان له ناو هۆله کانی خۆیتنه وه ده بی نرین و سیستمی خواستنی ده ره کبیان نییه. به لام سیستمی خواستنی نیوده وه ته یی به شتی گرنگی چالاکی به شی خواستنه وه، واته ئالوگۆری کتبخانه سهرچاوه کان و کتبخانه که پێشوازیی له هه ر داخوازییه کی خواستن ده کات و کتبخانه خولاوه ی به رده ستی ده نیرتیه ده ره وه ی ولات. هه رچۆن داخوازی سوودمه ندان دینیتیه دی و گه ر سهرچاوه یه که لای خۆیان نه بیت ئه وا له ده ره وه بۆیان په یدا ده که ریت، به رامبه ر پێگه ی پاره له سوودمه ند وه ره ده گه ریت وه که بارمه تا وه کو سهرچاوه که ده گه ریتیه ته وه.

هۆله کانی کتبخانه خۆینه ر به پیتی تایبه ته مندی

بلاوکرده وه ی ریه ری رۆژنامه و گۆفاره سوریه یه کان.

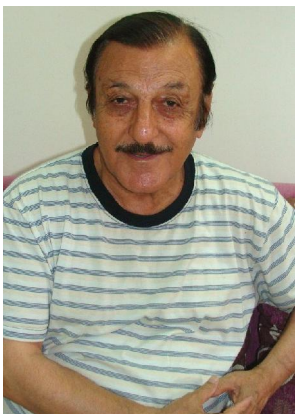
بلاوکرده وه ی بیبلیۆگرافیه ی نیشتمانی.

له گه ل چالاکیه کانی راگه یان دن و په یوه ندی به میدیاکانی ولات و ده ره وه. به شی کاروباری هونه ریش، به رپرسه له سهر په رشتی ئامیره کانی کۆمپوته رو کاره باو ساردکه ره و گه رمکه ره وه ی کتبخانه و. تاد.

چالاکیی تر له م کتبخانه یه دا، ژماره یه کی زۆر دۆکومینت پارێزاون، که له لایه ن کتبخانه فه رمیه یه کانی تره وه پێی گه یشتوون، که بریتین له (۲۰) هه زار به رگی ده ستنوسه کان له (۴) هه زار ناو نیشاندا.

هه رچۆن چالاکیی روناکیی هه مه جۆر ئه نجام ده ریت، وه که کۆپه سیمیناری فیکری و زانستی و رۆشن بیری و ئه ده بی و نمایشی فیلمی سینه مایی و ئه نجامدانی پێشانگای هه مه جۆر سازکردنی نمایشی موزیکی کلاسیکی و کردنه وه ی پێشانگانگی کتبخانه.

سهرچاوه: www.alassad_Library.gov.sy

له باره کی گنڤه وه .. ره ووف پێگه رد: کتیب خوشه وستی و رۆحی لیبوره یی پێبه خشم

له میژه و تراوه (کتیب) هاوڕیی نوسه ران و رۆشن بیره، به لام که متر له باره ی خودی کتیبه وه دواوین. هه ربه یه شه لی ره دا بۆ چوونی نووسه ران و رووناکییه پرپه ره مه کانی کورد ده رباره ی کتیب ده خه ینه روو.

ن: کارزان محمه د

ماوستا ره ووف پێگه رد که پتر له نیو سه ده یه ها توته ئیو دنیای نوسینه وه، له رێگه ی کۆمه له چه رۆکه کانی (هه وار، به وار، هه لۆ، ده ستی خودا...) و به ره مه وه ره گێرپه راره کانی (زۆربای نیکۆس کارلانتزاکیس، تاوان و سزای فیۆنۆر نۆستۆفیسکی...) و چه ن دین به ره می ناوازه ی تره وه، بۆته هاوڕیی خۆینه ران.

چۆن فیۆری خۆیتنه وه بوویت؟ - ره نگه به ته واوی نه زانم یه که م خۆیتنه وه ی کتیب چی بووه، پێده چی (له یلاو مه جنون) یاخود (زادیچ) بوویت، یان کتیبکی تری وه که گۆلستان و بووستانی (سه عدی) که له هه ندیک خێزاندا وه که پنیوست ده خوینران، چونکه ده یان وت ئه وه ی گۆلستان و بووستانی سه عدی

شیرازی نه خوینیت ئاقل درناچیت. * یه که م کتیب چی بوو که خۆیتنه وه؟ - باپیرم شاعیر بوو، فارسی و کوردیه کی زۆر کۆکی ده زانی، بۆیه له سه ره تا وه هه رخۆی فیۆری خۆیتنه وه خۆیتنه وه ی کردم، یه که مجار به کتیبکی ئه فسانه یی ده ستم به خۆیتنه وه کرد، کاتیکیش عه ره بییه که م گه لاله بوو به ره مه کانی (جوهران خه لیل جوهران) (مسته فا مه نغه لووتی) سه رنجیان راکیشام فیۆری چه ند شتیکیان کردم، یه که میان توانای گێرانه وه ی دوو مه یان جیگه رکردنی رۆحیکی رۆمانسیانه. گێرانه وه بۆ ئه و سه ره وه خته مه رچ نییه له قالبی چه رۆکی هونه ری یاخود رۆماندا بووب، به لام بوونی کاراکته رو روودا ره گه زی ئه و جۆره ژانره یان تیا دا

دروست کردم، به ره له هه موو ئه مانه ش ئه و حیکایه ت سه رگۆزه شتانه ی که شه وانه نه نکم به ده نگه خوشه که ی بۆی ده گێرپه ره وه (چونکه من ته نیا مندالیان بووم)، چه رۆکیان لاخۆشه ویست کردم. له سالانی شه سه ته کاندایه هه شتا نه گه یشتبوومه ئه و ئاسه ته ی ده سه ته بۆری کتیبی باش به کم، هه موو جۆرێک ده خوینده وه هه ر له چه رۆکی پۆلیسییه وه به گه ره تا ده گاته رۆمانه دۆکیشتویه کان، به لام له هه فتا کاندایه ئیتر به چه رۆک و رۆمانه کۆمه لایه تییه کان نه جیب مه حفوز و ئیحسان به دلقه دو سو یوسف ئیدریس و یوسف سه باعی محمه د به دلقه لیم وه هه ندیک نووسه ری تری عیراقی ئاشنا بووم، چاوی خۆیتنه وه نووسینم زیاتر کرانه وه. له دوا ی ئه وانیش، که وه ته

خۆیتنه وه ی کافکا و کامۆ سارته ر که بوونه خالی وه ره ره خان له ره روو دیوی بیرکردنه وه وه جۆری خۆیتنه وه مه دا. پاشان نووسه رانی رووس کاریان تیکردم، نه متوانی له سیرحی چه رۆکه جوانه کانی چیخۆف و رۆمانه کانی نۆستۆفیسکی و تۆرگنیف و تۆلستۆی و لیرمه نتۆف و گۆگۆل ده رباز بيم، به راستی نووسه رانی سه ده ی نۆزه دی رووسیا ئه ستریه یه کی گه شن به سه ر ئه ده بیاتی هه موو دنیاره.

له سالانی هه شتا و نه وه ده کاندایه، ئه ده بی ئه مریکای لاتین سه رنجیان راکیشام، به تایبه تی مارکیزو یساو چه ند نووسه رێکی تریان. له م دوا دوا ییه ش میلان کۆندیرا و بۆرخیس بوونه جیگه ی سه رنجم، ئیستاش هه ر ده گه رتیه وه بۆ لای کافکا نۆستۆفیسکی که توانای له رزاندنی دنیای ئه ده بیاتیان هه یه. * کام کتیب له یاده وه ریتدا ماوه؟ - چه زم ده کرد کتیبی (تاوان و سزای) نۆستۆفیسکی له نووسینی

تیدابوو، جاریکیان له گه ل میدیای کچمدا چوومه پێشانگایه که به داخه وه پارهم هینده پینه بوو، کاتیک هاتینه وه بۆ سلیمانی میدیای کچم کۆمه لیک کتیبی نایابی بۆ هینابوووم وتی بۆم دزیوی!

هه رچه ند دزیم به لاوه زۆر خراپه به لام دلایتم به کتیبه کان خوش بوو.

* چه ز ده که ی دوا جار کام کتیبی کتبخانه که ت لامینتیه وه؟ - هه ردو دیوانی مه حوی و خالی و رۆمانی شاری مۆسیقاره سپیه کانی به ختیار علی.

له ئه ده بیاتی دنیا شدا کتیبی (مسخ) ی کافکا (تاغون) ئه لیبیر کامۆ (برایانی کرمازۆف) ی دۆستۆفیسکی.

له ئه ده بیاتی دنیا شدا کتیبی (مسخ) ی کافکا (تاغون) ئه لیبیر کامۆ (برایانی کرمازۆف) ی دۆستۆفیسکی.

کتبخانه نیشتمانی فہرہ نسا .. ناوردانہ وہیہ کی میٹرووی

ناسو میراودہلی / پاریس

دہکونہ دہرہ وہی پاریس۔ کتبخانہ نیشتمانی فہرہ نسا بؤ وینہ کان۔ بریتییہ لہ بہ شیک کہ بہ فیدیق و وینہ دہ توانریت زانیاری لہ سر کتبخانہ کہ دستبک ویت لہ ریگی سایتی کتبخانہ وہ۔

ہندی زانیاری بہ ژمارہ لہ سر کتبخانہ کہ بہ پیی سایتی فہرمی کتبخانہ کہ کہ می سالی ۲۰۰۹ن:

- ۱۴ ملیون پھرتووی چاپکراو کہ ۶۰۰ ہزار دانہ یان لہ ہرہ سستی ہامشوکہ راندایہ۔
- ۲۵۰ ہزار دستنوس
- ۳۶۰ ہزار خولوا
- ۲ ملیون پارچہ می موسیقی
- ۵۳۰ ہزار مہ دالیوا دراو
- زیاتر لہ ۱ ملیون ٹیکستی

ٹھلیکرتونی

- ۱۲٫۴ ملیار فایلی تاییہت بہ سایتہ کان۔

سرچاواہ کان:

www.bnf.fr
http://xxi.ac-reims.fr/collegedormans/enseignement/projets/classe_bnf_2006/visite_bnf.htm
<http://andrei.s.free.fr/pharcehi/bibli.htm>
www.paris-en-photos.fr

ٹھ پیگہیہ دوو جار لہ سالانی ۱۹۹۶ و ۱۹۹۸ دا کراوہ تہ وہ۔ دووہ میان کیشہی پاراستن، چونکہ پاش ٹھ وہی دوستکردنی کاغز لہ شیفونہ وہ گؤرا بؤ دار۔ ٹھ مہ بووہ ہوی گرانبوونی ٹھ رکی پاراستنی ٹھ وہ مہ موو ژمارہ زورہی بہ لگہ نامہ کان۔ بؤیہ بریان لہ ہلگرتنی وینہ یہ کی ٹھ لیکرتونی کردہ وہ جگہ لہ خرمہ تکرڈنیکی بہ رده وامی چاکرڈنہ وہ۔

لہ گہل پی شکہ و تنی تہ کنٹولژیا، ٹھ کتبخانہ یہ ہولیداوہ زورترین سوودی لیبیرنیت۔ چونکہ دابینکردنی شوین بؤ خویندہ وہی ٹھ ژمارہ زورہی ریگہ دان بہ ژمارہ یہ کی چاواہ روان نہ کراو لہ خہ لک بؤ ہاتنہ ژورہ وہ گہ پان بہ دواہی سرچاواہ کاندا کاریکی ٹھ سان نیہ۔ وہ کو دابینکردنی ٹھ رشیفی ٹھ لیکرتونی و ہنہ نڈیک خرمہ تگوزاری تر لہ ریگی سایتی کتبخانہ وہ بؤ بہ شداربووانی۔ جگہ لہ ژمارہ یہ کی ٹجگار زور پھرتووی دنگی و فیدبؤی و چہ ندین بہ رھ می موسیقی و وینہ و بہ لگہ نامہ می تر۔

لہ ٹھ ستادا کتبخانہ یہ نیشتمانی دابہ شبووہ بہ سر حوت پیگہ دا۔ پیگہی فرانسوا میتران، پیگہ کونہ کہی ریشلیو لوفوا کہ ٹھ ہمیش پیکدیت لہ حوت بہ ش: بہ شہکانی دستنوس سی روژئاوایی و روژہ لاتی، بہ شہی چاواہ منیہ کان و وینہ کان، بہ شہی نہ خشہ کان، بہ شہی دراوہ کان، بہ شہی مہ دالیوا ٹھ نٹیکہ کان لہ گہل بہ شہی موسیقا۔

کتبخانہ یہ ٹھ رسنال،

لہ وزیرہ کان لہ و سہ رده مہ دا، بہ کرانہ وہی کتبخانہ کان و قیولکردنی ٹھ ہلییہ کان و قیولکردنی بہ خشین۔ ہر وہا کتبخانہ گویزرایہ وہ بؤ دہرہ وہی لوفہر۔ نیکولا کلیمونت لہ سالی ۱۶۷۰ سیستمیکی پؤلینکردنی بؤ ٹھ کتبخانہ یہ دانا کہ تا ٹھ ستاش بنہ ما سہرہ کیہیہ کان بہ کارڈین۔ بریتی بوو لہ پؤلینکردنی چاپکراوہ کان بہ ۲۲ پؤل و دستنوسہ کانیش بہ پیی زمان و بابہت۔

ٹھ کتبخانہ یہ لہ سہرہ تادا ناوی کتبخانہ یہ پاشا بوو لہ پاش شویشی فہرہ نسیبہ وہ ناوہ کی گؤرا بؤ کتبخانہ یہ نیشتمانی فہرہ نسا۔

لہ سہدہی ٹوزدہ بہ دواوہ دوو کیشہ بؤ کتبخانہ کہ دوستبوو۔ یہ کہ میان کیشہی کہ می جیگا بوو، بؤیہ بریاردا بہ دابہ شکردنی بہ سر چہ ند پیگہ یہ کدا۔ بہ لام پی شکہ و تنی خویندنی بالو توژینہ وہ زانستیہ کان بووہ ہوی دوبارہ بوونہ وہی ہمان کیشہ۔ بہ تاییہ تی لہ سالانی ہشتاکاندا تا کار گہیشٹہ ٹھ وہی لہ جہ ژنی نیشتمانی سالی ۱۹۸۸ سہرؤکی ٹھ و کاتہی فہرہ نسا فرانسوا میتیران بریاری دوستکردنی گہ ورہ ترین و مؤڈرنترین کتبخانہ یہ دنیا رابگہ یہ نریت۔ ٹھ مینا نوئیہ پیگہی سہرہ کی کتبخانہ کہ یہ و بہ کتبخانہ یہ فرانسوا میتیرانیش ناوہ بریت پیکہاتووہ لہ چوار بالہ خانہ یہ لاکیشہ یہی کہ ہر یہ کہ یان ناویکیان ہہ یہ (ژمارہ، کات، یاسا، پیت) و ہر یہ کہ یان ہیمای پھرتوویکی کراوہ یہ بہ سہرہ سیانہ کانہ تردا۔

نیشتمانی دادہ نریت، ہہ لسا بہ کؤرڈنہ وہی بہ لگہ نامہ کان و ریگرتن لہ پھرش و بلاو بوونہ وہی دستنوسہ کان۔ لہ سہرہ می فرانسوا یہ کہ مہ دا فرماندرا بہ مہ موو دہزگاکانی بلاو کردنہ وہ بہ پیدانی وینہ یہ کہ لہ ہر پھرتوویکی کہ چاپی دہ کہ ن و دہ فرؤشن بہ م کتبخانہ یہ۔ ٹھ فہرمانہ ناونرا سپاردنی یاسایی۔ دواتر لہ سہرہ می لوپسی چوارہ سیاستی گہ ورہ کردنی کتبخانہ کہ دہستی پیکرد لہ لایہن کولبیرت کہ یہ کی بوو

میٹرووی دروس تبوونی کتبخانہ یہ نیشتمانی لہ فہرہ نسا دوو دروڈرؤو پچرپچرہ۔ سہرہ تاو لہ سہرہ می چارلسی پینجہ م لہ سالی ۱۳۶۸ دا یہ کہ م کہ س بوو کہ لہ ناو کؤشکی پاشاہ تیدا (موزہ خانہ یہ لوفہری ٹھستا) کتبخانہ یہ کی تاییہ تی کردہ وہ و ۹۱۷ دستنوس سی تیدا بوو۔ بہ لام دواہی نہ مانی خوی ٹھ م دستنوسانہ پھرش و بلاو بوونہ وہ۔ لہ گہل ہاتنی لوپسی یانزہ، کہ بہ دامہ زرنیہری راستہ قینہ یہ کتبخانہ یہ

کتبہ کان دوکیومنتی شویشی ۲۵ یہ نایری میسر دہ کہن

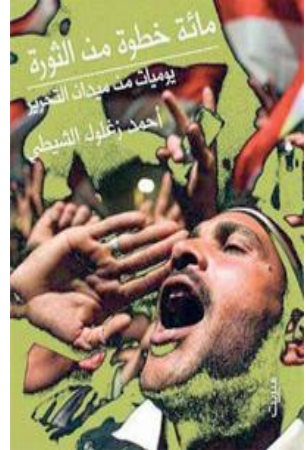
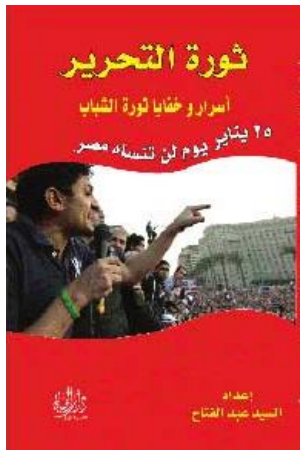
ٹھ بہ خیار قادر

(خاودن کتبہ کان دنیان لہ وہی کہ خہ لگی میسر پھرویشی خویندہ وہی ہہر جیبہ کن سہ بارہت شویشہ کہ یان و سہرہ می پیشوو بنوسریت) دبی الثقافیہ

ٹھ زادی) باس لہ رووداہ کانہ ہہ ژدہ روژی شویش دہ کات، بہ وپیہی مالہ کہی نزیکہ ۱۰۰ ہنگاو دوو بووہ لہ و مہ داندہ وہ۔

* لہ کتبہ کانہ تریش: شویشی نازادیکہر پیڈہ کہ نہی.. بلیمہ تیی میسر یہیہ کان، سمر الجمل۔ جریوہ لہ مہ یاندنی نازادیہ وہ، کتبیکہ ٹھ مریکی دہزگای ٹوربوکسہ۔

جاریک شویش ہہ بوو، محمد فتحی۔

دہ گپرنہ وہ کہ چاپکراون و باسی ٹھ و رووداہ گہ ورہ یہ دہ کہن۔ *کتبہ (شویشی نازادیکوان.. نھنئیہ کانہ شویشی لاران) ی نووسہری روژنامہ وانی السید عبدالفتاح، ہہ والیکہ بؤ بہ دوکیومنتکردنی بہ سہرہاتی کتبہ کان کؤکراوہی بہ رھ می روژنامہ نووسان بوون، چونکہ خاودن کتبہ کان دنیان لہ وہی کہ خہ لگی میسر پھرویشی خویندہ وہی ہہر جیبہ کن سہ بارہت شویشہ کہ یان و (سہرہ می پیشوو) بنوسریت، لہ م بہ سہرہ کردنہ وہی دا چاویک بہ ژمارہ یہ کہ لہ و کتبہ کانہ دا

دوای شویشی ۲۵ یہ نایر، سہرہ سوستہ کان کہ بہ گوشارو روژنامہ فرویشی تہ نراون، پریوون لہ کتبہ نوی، ٹھ ویش بؤ دوکیومنتکردنی شویشہ کہی میسر، ہہر چہ ندہ زوربہی کتبہ کان کؤکراوہی بہ رھ می روژنامہ نووسان بوون، چونکہ خاودن کتبہ کان دنیان لہ وہی کہ خہ لگی میسر پھرویشی خویندہ وہی ہہر جیبہ کن سہ بارہت شویشہ کہ یان و (سہرہ می پیشوو) بنوسریت، لہ م بہ سہرہ کردنہ وہی دا چاویک بہ ژمارہ یہ کہ لہ و کتبہ کانہ دا

دادہ نریت، رووداہ کان بہ شہیوہیہ کی شہیکاریی دہ خاتہ بہرچاوا، نووسہرہ کہی (د.حاتم محمد حسین) دیدیکی ٹھ پندہ یہی بؤ ہینانہ دی گؤرانی راستہ قینہ گوزارشت دہ کات۔ * (چون شویش لہ ۲۵ یہ نایردا بہر یابوو.. فہیس بووک و کہرہ سستہ کانہ تہ کنہ لوجیای شویشگیٹ) باس لہ شویشہ کہ دہ کات و کتوپریہ کہ، پاشان روژی فہیس بووک تیایدا، نووسہرہ کہی (محمد سید ریان) کہ چالاکوانیکی بواری

سلسلہ کتب بطور (۲) عددا تک العلم

ثورة

مصریہ ۱۰۰%

الأسباب العظيمة لقيام ثورة ۲۵ يناير
 تحليل أحداث ثورة ۲۵ يناير حتى تحي التراث
 كيف كان يفكر مؤيدى ومعارضى الثورة ؟
 الفكر الثورى و الفكر الاصلاحى ابهما نتج ؟
 نحو رؤية مستقبلية تحقق التغيير الحقيقى

د / حاتم محمد حسين

كيف تفجرت الثورة في ۲۵ يناير؟!

المؤلف: محمد سيد ريان
 تحرير: م/ عبد الحميد بسويش

پوښتېمان به کتیبې وهر گپړدراوه

هاونياز سامی

زور باس له وه ده کړیتو
سه لمینزراوه که کتیب
سه رچاوه ی مه عریفه
رؤشنبری گه لانه و کومه لگای
رؤشنبری خاوه ن مه عریفه
ناستی خویندنه وه یان به رزه
ماوه یه ک پیش نیستا
له توږینه وه یه کدا دهرکه وتووه
خه لکانی ولاتانی عه رهبی
ناستی خویندنه وه یان زور نزمه
به به راورد به نه وروپاوه نه مریکا،
هره وه له توږینه وه یه کدا
نیسرائیل به رزترین ریژه ی
خویندنی کتیبی هیه
له جبهاندا.

نه گهر نیمه ش وه ک هریمی
کورستان خومان بخرینه
چوارچلوه ی ولاتانی
عه رهبی وه به و پییه ی
له عراقدا ده ژین نه و نیمه ش
له ناسته نزمه ک هی
خویندنه وه داین، به لام له وانه یه
چند هؤارک ه بن بوئ وه ی
نیمه خویندنی کتیبمان کم
بیت که له وانه یه ولاتانی
عه رهبی نه و هؤارانه یان
نه بیت.

نه و هؤارکه سه ره کیه ی که
نیمه ی کوردی والیکردوه کم
بخویندنه وه که می سه رچاوه یه
له ه موو بواره کانداه زمانه ی
کوردی که نه مه بوته ریگریکی
گوره له به رده م خویندنه راندا
به تاییه ت له بواره
نه کادیمییه کانداه هر بویه
کاتیک خویندکاران سه رقالی
ناماده کورنی راپورتنیک یان
توږینه وه یه کی نه کادیمی دهن
نه م له مپه په گوره یه دیته
به رده میان که سه رچاوه
به زمانه ی کوردی له و بواره دا زور
که مه، نه مه ش وا له خویندکاران
ده کات ناستی خویندنه وه یان
نزم بیت چونکه زمانه کانی تر
نازانیت تا کتیبه کانی
پېخویندنه وه، له ه ماناکاتیشدا
نه و راپورت یان توږینه وه یه ی
که ناماده ی ده کات لواز
ده بیت به هؤی کم
به کاره یانی سه رچاوه وه.

دیاره بؤ رووخانی نه م
له مپه په له وانه یه ناسان نه بیت
کومه لگای کوردی فیبری
زمانه کانی تری جبهان بکړیت،
هر چه نده زمان زانین
پتویستیبه کی گرنگه بؤ نه وه ی
کومه لگا رؤشنبری تر بیت
ناستی خویندنه وه ی تاکي
کوردی به رزیتنه وه، به لام
ریگای ناسانتر بؤ نه وه ی
کومه لگای کوردی رؤشنبری تر
بکړیت و ناست و مه عریفه ی
زیادبیت، ده بیت هه ننگاوبینین
بوئ وه ی که کتیبی زمانه کانی
تری جبهان وهریگپړدیننه سه ر

زمانی کوردی به تاییه ت نه و
کتیبه زانستیبه ی که تازه
چاپ ده کړین و بلاوده کړینه وه،
نه ویش له ریگه ی که سانی
شاهزادو پسرپور یان لایه نیکي
په یوه نندیار له حکومتی هریم
نه رکی نه وه بگریته نه مستق
تا زورترین کتیب و سه رچاوه
له زمانه کانی تری جبهانه وه
وهریگپړدیننه سه ر زمانه
کوردی.

بایه خي زانستی کتیبخانه و زانیاریه کان

(۲-۲)

و. دلیر میرزا

نه وه یی تپه راند. ته کنولژئیای
زانیاریه کان کاریگه ری
راسته و خوی له وه دا هه بوو، بووه
هؤی گه شه پیدانی خزمه تگوزاریه
به ریپاکان و داهیتانی
خزمه تگوزاریه کی نوئ که پیشتر
نه بوو و چاوه پروان ده کړیت نه م
ناقاره له ناینده یه کی
چاوه پروانکودا زیاد بکات. دیاره
پیداگری زیاتر کراوه له سه ر
گرنگی خودی زانیاریه کان و
ره خساندنیان، بی ره چاوه کورنی
شپوه ی نه و رووبه رهی له سه ری
تومارکرون و چیت به های
کتیبخانه پتوه ندی نییه به و
پشتیوانه یه ی که هه یه تی، به لکه
به نده به بری نه و زانیاریه ی
ده توانیت ده سه به ریان بکات له
هر شونینک له جبهان، چ به
به شداری کتیبخانه کانی دیکه،
یان به سه ووده رگرتن له ریسی
راگه یانراوه کان و بانکه کانی
زانیاریه نه لکرتو نییه کان که
به خورایی یان له سه ر بنه مایه کی
بازرگانی ره خسینرون.

۴- گوزانی رولی سپوزان و فراوانیونی بازاری کار:

ده بوا له سایه ی گشت
گوزانکاری و گه شه سه ندنه کانی
پیشوودا، رولی سپوزانی
کتیبخانه و زانیاریه کان
بگوردرین. نه و گوزانکاریه یان له
رولی سپوزان و فراوانیونی
بازاری کار، و یپرای
گوزانکاریه کانی ژینگه ی
زانیاریه کان، بوونه هؤی
پتویستی گوزانی لیها توییه
خوازواوه کان بؤ سپوزانی و
نیستا گرنگترین لیها توییه
خوازواو بویان بریتیه له
کارگری و پاره
ته رخانکردن و لیها توییه
توږینه وه و راهینان و
سه په رشتیکردن و ره خساندن
ته کنولژئی زانیاریه کان.

۵- گوزانی رولی خویندنگا کانی تاییه ت به کتیبخانه و زانیاریه کان:

بؤ چون به رده م نه و هه موو
په سه ندن و گوزانکاریه ی
پیشووه وه، ده بوا په ره
به ریگه کانی راهینان و
ناماده کورنی که سانی پسرپور
بدریت، نه و هیش بریتیه له
جه وه ری کاری خویندنگا کانی
تاییه ت به کتیبخانه و
زانیاریه کان، چونکه به رپرستی
فراهه مکردنی توخمی مؤوی
به ژماره و به تاییه تهنه ندی
چونایه تی ده که ویتنه مستوی،
به جوری، به گشتی له گه ل
پیداویستیبه بگوره کانی
کومه لگای زانیاریه کاندا گونجاو
بیت.

نه م خویندنگایانه
ده ستیاندایه توږینه وه و
تاوتویکردنی بازاری
کارو هاوکاری له گه ل
دامه زراوه کانی زانیاریه
مه یدانیه کان و پیشه ییه کان،
بؤنه وه ی چوئینه تی
به ده مه و چون و ناراسته کانی
دیاری بکن.

یا خود پیشه ننگانی زانیاریه کان،
رولیکی په کجار گرنگ ده گپن بؤ
داینکردنی گه یاندنی زانیاریه
گونجاوه کان بؤ سوودبه ران له
کاتی گونجاو و به نه اندازه ی شیاو
له وه دا پشت به و دهرهاویشته
ده به ستن که ته کنولژئیای نوئ
له نامیرو نامرزه کان به ره مه میان
ده هیتیت.

۲- گوزانی خسه لته کانی سوودبه ران:

نه و گوزانکاری و پیشه و تنانه
بوونه هؤی گوزان له ژینگه ی
زانیاریه کان و ته کنولژئییه کانی،
به تاییه تی بوونه هؤی گوزانی نه و
شپوارانه ی خه لکی به وانه ده ژین
کار ده کن و سوودبه ران له
زانیاریه کان بریتین له بناغه ی
نه ندانان له کومه لگا و دامه زراوه
جوراوجوره کانی، به پیی
گوزانکاری ژینگه ی زانیاریه کان
خسه لته و نه ریتنه کانینان
ده گورین.

۳- گوزانی رولی کتیبخانه و سه نته ره کانی زانیاریه کان:

نه و گوزانکاری و
په سه ندنانه ی پیشتر نامازیه یان
بؤکرا، بوونه هؤی
چاوخشانده وه به و رولی
کتیبخانه ده یگریپیت، به لکه
پرسه که بؤ گوزانی بؤ چون له
خودی واتای کتیبخانه دا

نوئییه، نیستا بریتیه له
زیادبوونی هه ستکردن
به پیشه سازی و بازرگانی
زانیاریه کان و دانانی مه عریفه
به گرنگترین سه رچاوه کانی هیژو
داها تیک که گرنگریت له داهاته
سروشتی و مادییه کان، نه مه ییش
نه وه ی لیکه و ته وه که
زانیاریه کان وه کو کالایه ک
داینرین بؤ یاساکانی بازاری، له
رووی به ره مه یان و دابه شکردن
یان گه یاندنیانه وه، دواتر
چاوخشانده وه به هه ندی و اتا
بگریتوه کانی وه کو
"خوپایه یوونی ره های
خزمه تگوزاریه کانی کتیبخانه و
زانیاریه کان و نیستا نه وه
په سه نده که سوودبه ران تیچوی
ده سه ته به رکردنی زانیاریه کان،
یان لای کم هه ندیکی له نه ستق
بگرن و چاوه پروان ده کړیت له
ناینده دا نه م ناراسته یه فراوان
بکړیت، به جوری خزمه تگوزاریه
زانیاریه کان بکه ونه ژیر رکئی
سیاسه تی کراوه ی بازاریه وه،
چونکه نه وه زور بوونی قه واره ی
به کاره یانی زانیاریه کان
مسوگر ده کات، هه روه ها
میملیه کی به هیژ داین ده کات له
نیوان نه وانه ی خزمه تگوزاریه کان
ده هیتنه ناوه وه که له کوزتاییدا،
ده بیته هؤی به رزبوونه وه ی
ناستی خزمه تگوزاریه کان و
که مکردنه وه ی نرخه کانینان یان
ته نانه ت بگاته ناستیکی
په سه ندکراو.

گوزان له مه به سستی
کومه لایه تی زانیاریه کان: که
ده رکردنی کومه لگا زور ده بیت
له سه ر گرنگی زانیاریه کان له
گه شه کورنی سه رتا پایدراو نه م
ده رکردنه ییش رهنندانه وه ی
پوزیتیفانه ی ده بیت له سه ر
پیشه ی کتیبخانه و زانیاریه کان و
له سه ر نه وانه ی کاری تیا دا
ده کن، به وه ی کتیبخانه و
سه نته ری زانیاریه کان بریتین له
دامه زراوه گه لی کومه لایه تی و
فه ره نگی و بواری راگه یاندن و
زانستی که ژیانی کومه لگا کان بی
نه وانه هه لئاکات و به وه ی
پسرپوزانی زانیاریه کان، ریبه ران،

به رچاوتترین نه و دوز و
ناراستانه ی کاریگه رن له
کومه لگای زانیاریه کاندا بریتیه
له گوزان و په سه ندن، نه مه ییش
خه سه لته تیکی بنچینه ییه له
خه سه لته ته کانی کومه لگا
مروئییه کان به شپوه یه کی گشتی،
که چی توپزه ر له بواری
کتیبخانه و زانیاریه کاندا تیبینی
ده کات که به دوو خسه لته
جیاوازه له بواره کانی دیکه و
بریتین له: خپرای روودانی نه م
گوزان و په سه ندنه و زوری
ناقاره کانی لایه نه کانی. ناسایه
بواری کتیبخانه و زانیاریه کان له
بواره کانی دیکه زیاتر ده که ونه
ژیر کاریگه ری گوزانکاریه کانی
ده وروبه ری کومه لگاوه و نه وه
بریتیه له و کومه لگایه ی به
"کومه لگای زانیاریه کان"
ناوده بریت و خوی له به رچاوتترین
دوزو ناقاره کانداه دینیتنه وه که
کاریگه ری هیه له سه ر:

۱- ژینگه ی بگوزایی زانیاریه کان:
زیادبوونی پشتبه ستن
به ته کنولژئیای زانیاریه کان،
وه کو هه ننگاویکی سه ریار به ره و
پیشه وه، به کاره یانی توره کانی
زانیاریه نیسشتمانی و
نیوده و له تیه کان هاته ناراو و
نه مه ییش نه و پرسه یه زه مینه ی
بؤ نالوگوری هه ر شتیک ره خساند
که دارشته ی زانیاریه نه ی هه بیت
بی ره چاوه کورنی شوینی بوونی،
هه روه ها نه م ته کنولژئییه نوئییه
نامرازگه لی نوئی دروست کرد، بؤ
بلاورکده وه ی زانیاریه کان که
گه لی خپران و نینته رنیت له
نیستادا به گرنگترین داهیتانه
ته کنولژئییه کان هه ژمار ده کړیت
له رووی کاریگه رییه وه له سه ر
بواری کتیبخانه و زانیاریه کان،
ریگه ی سه رچاوه کانی زانیاریه
روو له زیادبوونه کان و له ریگه ی
نامرازه کانی گپرانه وه یان و
ده رخته جوراوجوره کانینانه وه.
گوزانی مه به سستی نابووری
زانیاریه کان: له سالانی هه فتای
سه ده ی بیسته مه وه به چاوی
داهاتی نابورییه وه ته ماشای
زانیاریه کان ده کرا. به لام نه وه ی

کتیب خویندنه وه له پيشمه رگا به تيدا

رېپورټی. محمده کرمي

نهم راپورته مان به تايبه تي سه باره ت به پيشمه رگا کاني به کيتي نيشتماني کوردستان ناماده کرد. بؤ نهم مه به سته ش چه ند پيشمه رگا به يکي ديړنمان دواند.

دووانه ي چه ک و کتيب

له وه لامی پرسياړی نايبا ده توانين بلين چه ک و کتيب دوانه ي خه باتي پيشمه رگا بوون؟ خه ليل عه بدوللا پيشمه رگا ي ديړن وتي: به کيتي نيشتماني کوردستان هاوشان له گه ل بايه خدان به بواری خه باتي چه کداری، بايه خيکي زوريشي به بواری خه باتي سياسي نه د، بؤ نهم مه به سته ش چه ند ده رگا به يکي رووناکيري و چاپه مني هه بو، که نرکيان چاپکردني کتيب ناميلکه و روظنانه و گوښاربو. نهم چاپه منيانه خوراکي سه رکا گه شه پيداني ناستي سياسي و هوشياربي و پيشمه رگا بوون.

نهمه ش نهم راسستيه درده خات که له سرده مي شوپشدا هاوسه نگيه که هه بو له بايه خدان به خه باتي چه کداری و سياسي و رووناکيري. له بهر نه وه ده توانين بلين چه ک و کتيب دوانه ي خه بات بوون. پيشمه رگا ي ديړن عه بدولره زاق شه ريف ش له م باره يه وه وتي: به داخه و زورکس، ورده کاري، ژياني روظانه ي پيشمه رگا و روظانه ي خه باتي شاخ، نازان و نه يانديستوه، نهمه تهنيا بؤ نه وه ي نو ي راست نيه، به لکو گشت نه وه کان و به گشتي کومه لي کورده واري و روظنيران و نووسه ران و هونه رنه ندانين ل و ژيانه ي روظانه کانين له راپردودا، که م شاره زان، نهمه ش له بواره کاني هونه ري نواندن و سینه ماو ته نانه ت چه برؤ و روظانه ي شدا په ننگيد او ته وه.

نيمه له شوپشي نويدا بنکه و باره گاي جيگيري ده زگا و نؤرگانه کاني سه رکردايه تي و مه لبه نه کان و دواتریش مقه ري تپيه کانمان، کتيبخانه ي تايبه تيان هه بووه، که م تازؤر کتيب و ناميلکه و بلاوکراوه کاني شوپشي تيدابووه، هرکه س لای خويه وه ده ستي پيراگه يشتبي له شاره کاني نهم ديوو نهم ديوي کوردستانه وه کتيب باش و دانسقه ي به ده سته گيشتوه و له و کتيبخانه نانه دا پاريزاون و ماونه ته وه. به لام پيشمه رگا ي ديړن شازين هيرش رايه کي جياوازتری هه بو و وتي: نا، ناتوانين بلين چه ک و کتيب دوانه ي خه باتي پيشمه رگا به تبي بوون، به لام گرنگه که پيشمه رگا و که سي چه کدار وشيارو خاوه ني جيهانيني تايبه ت به خوي بيت، مه به ستم له وه يه که بليم، پيوسته پيشمه رگا بزانيت که بؤچی چه ک هله گه ريت و به چ شيوه يک ناراسته ي ده کات، چونکه زؤر جار واپرکه وتوه که خه بات و تيگوشان له پيناي و

پيشمه رگا کاني کوردستانيش وه کو شوپشه کاني دنيا، هر بريتي نه بوون له هيرش و په لامار بؤسر دوزمن و تيکشکاندن هيرش و په لاماري دوزمن. به لکو له پال کاري سه ربازي و په روه رده کردني چه نگوهری شاره زو نازاي مه يداني چه نگدا، قوتابخانه ي پيگه ياندني کادري هوشيارو شاره زاش بوون، له مه يداني سه ربازي و سياسي و کومه لايه تي و رووناکيري و ديپلوماسيدا. بؤ نهمه ش بنکه و باره گاکاني پيشمه رگا له پال چه ک و ته قه مه نيدا کتيب باش و ده گه مني تيدا بووه، کؤله پشتي پيشمه رگا ش له پال هه ندی پنداويستی سه رکه ي پيشمه رگا دا کتيب و بلاوکراوه ي لینه براوه . بؤ نه وه ي بزائين له سالاني پيش راپريندا پيشمه رگا چه ن بايه خي به کتيب داوه و سه رچاوه ي ده سکه وتني کتيب لای پيشمه رگا کو ي بووه؟ هه روه ها زياتر کام کتيبانه جيگاي بايه خي پيشمه رگا بوون و خویندنه وه ي کتيب چ کاريگه ريه کي ليکه وتوته وه؟

کتيبه کان چي بوون؟

له وه لامی پرسياړی به زوري نهم و کتيبانه چي بوون که له پيشمه رگا به تيدا ده تانخويندنه وه؟ شازين وتي: نهم و کتيبانه ي که به زوري پيشمه رگا ده خويندنه وه، نهم ده دبياتانه بوون که چاپخانه کاني شوپش بلاويده کردنه وه، بؤنمونه:

نيمه مانگانه ژماره کاني (الشرارة)، رييازي نو ي و هه ندی ناميلکه ي ورگيردار نووسيني خومالييمان ده خويندنه وه، که تیکه لييه که بو له بابته ي نه ده بي، هونه ري، چه پ و فکري چه پگه راو نه ده بي مقاومه، تاک و تاراش پيشمه رگا مان هه بوو بابته ي تايبه تي ده خويندنه وه وه، نهم و کتيبانه ي که باسيان له رؤلي روظنير ده کرد، له نيؤ کؤمه لگا و نهم هه لومه رجه ي کؤرؤشنير تيدا سه ره لده دات، به تايبه ت بؤ چوونه کاني گرمشي که له سه ر روظنير نووسرا بوون، نهمه مانه که مينه يه کي دياريکراو بوون که بايه خيان به م نووسينانه ده دا، به لام دواتر که چويونه نيران، پوويه رووي کومه ليک به ره مه ي نو ي بووينه وه که نهم و يش کتيبخانه هه زبه لاحه کي، نيران بوو که به زماني فارسي چاپکرا بوون، من بؤ خوم سوويکي گه وره م له و کتيبانه بيني و کتيبخانه يه کي بچووک دامه زان، نهمه جگه له وه ي که هه نديک

دياره نه ده بياتي مارکسيزم لينينييزم، به حوکمي سه رده م و نهمووني خه باتي چه کداری و پارتيزاني گه لاني دنيا، له کتيب به تايبه تي له بواری ورگيراندا، نهمه جگه له وه ي له ناو پيشمه رگا کانا نووسه ري سه رکه وتو و ده رکه وتن، که نه مپؤ که ساني ديان و خزمه تي گه وره يان به بواری فيکري و نه ده بي و ميژويي کردوه . عه بدولره زاقيش وتي: ناوشاره کان و چاپخانه کاني شوپش و ده زگاي راگه ياندني (ي.ن.ک) سه رچاوه ي نهم و کتيبانه بوون. سه باره ت به که رت و مه فرزه کاني پيشمه رگا به تي که هه ميشه له چه وله ري روظنندا بوون، زورتيک له پيشمه رگا و کادره کانت ده بيني له گه ل جوعه ي قائم و تفهنگه کانيندا کتيب و ناميلکه يان له گيراندا بووه، له کؤبونوه و ه کاني شان و پؤل و که رته کاني ريکخستندا، هه ميشه ناوه رؤکي کتيبک، ده کرا به بابته ي کؤبونوه و ه کان.

له پيشمه رگا کان زماني فارسي به باشي فيريوون و نهمپؤ به ره مه ي ورگيرانيان ده بينين، که تا ناستيکي باش سه رکه وتون، به تايبه تي له بواری ورگيراندا، نهمه جگه له وه ي له ناو پيشمه رگا کانا نووسه ري سه رکه وتو و ده رکه وتن، که نه مپؤ که ساني ديان و خزمه تي گه وره يان به بواری فيکري و نه ده بي و ميژويي کردوه . عه بدولره زاقيش وتي: ناوشاره کان و چاپخانه کاني شوپش و ده زگاي راگه ياندني (ي.ن.ک) سه رچاوه ي نهم و کتيبانه بوون. سه باره ت به که رت و مه فرزه کاني پيشمه رگا به تي که هه ميشه له چه وله ري روظنندا بوون، زورتيک له پيشمه رگا و کادره کانت ده بيني له گه ل جوعه ي قائم و تفهنگه کانيندا کتيب و ناميلکه يان له گيراندا بووه، له کؤبونوه و ه کاني شان و پؤل و که رته کاني ريکخستندا، هه ميشه ناوه رؤکي کتيبک، ده کرا به بابته ي کؤبونوه و ه کان.

له پيشمه رگا به تيدا خویندنه وه نرکيکي گرنگ بوو

ده زگا رووناکيري به کاني (ي.ن.ک) مان ده خويندنه وه . من بؤخوم به حوکمي نه وه ي سه رته تايبه تي ده زگاي راگه ياندني يه کيتي له به رگه لکوو بووم به پيشمه رگا به به رده وامي گوښاري کؤمه له و رييازي نو ي و (الشرارة) م نهم و کتيبانه ي نهمه سهربازي کتيب و ناميلکه سياسي و فکري به کاني. هر له وي چه ندین به ره مه ي نه ده بيم خویندنه وه له نهمووني روظانه کاني موکري له

ده کرا، وشه و زاروه کاني نه ده بياتي مارکسيزم لينيزم و شوپشه کاني گه لاني دنيا، وشه گه ليک بوون له هه لسوکوت و قسه و ژياني روظانه دا به کارده هيران، زورچار پيشمه رگا ي نه خویندنه وارو گوند نشينه کانينش زاروه ي قورس و گرانيان تيکه ل به قسه ي ناسايي روظانه يان ده کرد، که خوشيان مانا که يان به ته و او ته ي نه ده زاني، به لام ببوو به باو، تيکه لي ژياني روظانه ي خه ک ببوون وشه کاني پرؤلپلاريا، بؤرؤوا، ديکتاتور، کومپرادور، فيدرال و زور وشه ي تر، زاروه ي سياسي، روظننيري، له ريگه ي پيشمه رگا به تي و کاردره کان و نه ده بياتي شوپشي نو يوه چووبوونه ناو گفتمو گو ي خه لکه وه و خه لکي به گشتي پي ناشناسبوون و له زماني کورديدا چه سپي. که چي شازين رايه کي جياوازتری هه بوو راگه ياند: نه خير، لايه ني روظننيري په يوه ندی به ناستي تيگه يشتني تاکه کاني کومه لکاوه هيه، دورو نزيک په يوه ندی به پيشمه رگا به تي و خه باتي شاخه و نيه، که سانیک هه ن هر به سروشت ناستي تيگه يشتن و پوانينيان به رفراوانه، نهمه مانه زياتر عاشق کتيب و نووسين، من له رپوانگه ي خومه وه سه يري شوپش و پيشمه رگا به تيم ده کرد، هه ندی بؤ چوون له ناو شوپش و پيشمه رگا به تيدا باوبوون، من نه و کات و ناستاشي له گه لدا بيت بيوام پي نه بووه، قه تيش برواي پينا که م! نهمه مانه په يوه ندی به ناست و جو ري بيرکردنه وه و تيفکري خومه وه هيه، بؤيه ده کریت هه ندی جار پيشمه رگا به تي و خه باتي شاخ، که ساني نو ي و روظننيري ده گه من دروست بکه ن، نهم و يش نه ک له شوپشه وه فيريوون، به لکو نه زمووني سه ختي خه باتي چه کداری و نهم ژيانه جه نجال و تاقه ت پروکيتنه ي که شوپش بؤي خولقاندبوون.

نهمه مانه رايگه ياند: بيگومان ده توانين بلين پيشمه رگا به تي ده رفته تيک بووه بؤبه رکردنه وه ي ناستي روظننيري نه وه که سانه ي ده چوونه شاخ؟ خه ليل راگه ياند: بيگومان ده توانين بلين پيشمه رگا به تي ده رفته تيک بووه بؤبه رکردنه وه ي ناستي روظننيري نه وه که سانه ي ده چوونه شاخ؟

به پيشمه رگا به تي و خه باتي شاخه و نيه، که سانیک هه ن هر به سروشت ناستي تيگه يشتن و پوانينيان به رفراوانه، نهمه مانه زياتر عاشق کتيب و نووسين، من له رپوانگه ي خومه وه سه يري شوپش و پيشمه رگا به تيم ده کرد، هه ندی بؤ چوون له ناو شوپش و پيشمه رگا به تيدا باوبوون، من نه و کات و ناستاشي له گه لدا بيت بيوام پي نه بووه، قه تيش برواي پينا که م! نهمه مانه په يوه ندی به ناست و جو ري بيرکردنه وه و تيفکري خومه وه هيه، بؤيه ده کریت هه ندی جار پيشمه رگا به تي و خه باتي شاخ، که ساني نو ي و روظننيري ده گه من دروست بکه ن، نهم و يش نه ک له شوپشه وه فيريوون، به لکو نه زمووني سه ختي خه باتي چه کداری و نهم ژيانه جه نجال و تاقه ت پروکيتنه ي که شوپش بؤي خولقاندبوون.

که واته پيشمه رگا که به جه نگوهر يکي سياسي چه کدار) پيناسه کراوه، به راس تي جه نگوهر يکي هوشيار بووه و کاري ته نيا بريتي نه بووه له ته قه کردن له دوزمن و به رگرتن به هيرش و په لاماري دوزمن. پيشمه رگا زانويوه تي بؤچی چه کي کردؤته شان و سه ره راي ماندوو بوون و نارعه تيبه کاني خه باتي شاخ هه ولي خؤ روظننيرکردن و خؤ په روه رده کردني داوه و کتيب و بلاوکراوه شتيکي گرنگ و پيرؤز بووه له لای.

ماوه ته وه بلیم نهم بابته گرنگه ي له م راپورته دا به کورتی به سه رمان کرده وه شاياني بايه خه ي زياتر قسه له سه رکردني زياتره، چونکه تايستا به سه رامؤش کراوی ماوه ته وه.

هه لسه نگاندى خزمه تگوزاريى زانياريه كان

شېرزاد سه عېد محمده

هه موو كارو پرؤژه يهك، له هه ر بوارو ئاستيكا بيت، گه وره بيت ياخود بچوك، دريژخايه ن بيت ياخود كورخايه ن، بۇ زانينى كاريگه رى و نه نجامه كانى پيويستى به كارى هه لسه نگاندىن هه يه . هه لسه نگاندىن : به شيكى سره كى و گرنگه له كارى به پيوه بردن به هه موو جوړو شيوازه كانى و ئاسته كانيه وه، به تپيه پيويى كات و نه كارى هه لسه نگاندىن بيربوچوونى برباره ره ره كان له كارى به پيوه بردن پيؤژه كاندا ده و له مند ده كات، له لايه ك ده توانن بريارى گونجاو بدن بۇ زياتر سره كه وتن و به ره پيوشبردن پيؤژه كان، له لايه كى تريشه وه ده توانن زياتر دلئى سووومه نده كان له به رامبه ر پيؤژه كان رازى بكن و زياتر سه رنجيان به لاي پيؤژه كاندا رابگيشن.

2- تپيبنى : ده توانن پيوت به كار به پيوت بۇ هه لسه نگاندىن نه نجامى خزمه تگوزارييه كانى كتيبخانه، به بئى نه وهى كه خوښه ر مانديو بكرت به پيرسيار ئاراسته كردن ياخود دابه شكردى راپرسى. نه و تپيبنيانه ش له كاتيكا تدمارده كرت كه ژماره يه كى زورى خوښه ر سهردانى كتيبخانه ده كه ن و تپيبنى ده كرت تاوه كو چ ئاستيكا كارمه ندانى كتيبخانه به تهنگ داواكاريه كانپانه وه دپن و داخوارييه كانپان بۇ جئ به جى ده كه ن.

3- راپرسى : يه كيكه له هوكاره سره كيه كانى كورنده وهى زانيارى كه به زورى به كارده هينرت بۇ پيوانه كردن ئاستى سووومه نده كان له خزمه تگوزارييه كانى كتيبخانه و به زورى به كارده هينرت بۇ كارى هه لسه نگاندىن به تاييه تى هه لسه نگاندى ناوخيى.

4- پرؤگرامى ئامارى : نه مه ش يه كيكه له هوكاره كانى هه لسه نگاندىن له بوارى كاريگه رى خزمه تگوزارييه كانى كتيبخانه، نه وپش برتبه له (كومپليكا ريگاو هوكارى شيكرنده وهى ژماره يى كه تاييه ت بيت به رووداويكى دياريكراو، كه له ريگاوه وه ده توانن بريارى گشتگرى و زانستى له بواريكى دياريكراودا برديت).

5- ليكولنه وه له ديارده يه كى دياريكراو : نه م شيوازه زياتر جه خت ده كاته وه له رووداويكى دياريكراو، زانيارى ورد له باره يه وه كورده كاته وه، له گه ل نه م شيوازه دا زور پرؤگرام و ريگاي تر به كارده هينرت وه كه (چاوپيكه وتن، تپيبنى، راپرسى)، نه م شيوازه پيويستى به پاره و كات هه يه .

6- پيوه رى يه كرتوو : نه مه ش برتبه له كومپليكا ياساو ريسا، نه م ريگايه زياتر پشت ده به ستيت به هه ندى پيوه رى زانستى، بۇ نه وهى له نه نجامدا ئامانجه كان به باشى بيتىدى.

سه رچاوه كان :

- 1- احمد بدر. المكتبات الجامعية : تنظيمها و ادارتها و خدماتها و دورها في تطوير التعليم الجامعي و البحث العلمي. ط ٤ ، مزيدة و منقحة ، ٢٠٠١.
- 2- احمد بدر. شبكات المعلومات و خدمات المكتبات و الموضوعات المتخصصة. مجلة المكتبات و المعلومات العربية ، ع ١ ، يناير ، ١٩٨٩.
- 3- رحبي مصطفى عليان . خدمات المعلومات. عمان : دار الصفاء ، ٢٠١٠ . ٥٢٧ ص.
- 4- المداحه ، احمد نافع . الخدمات المكتبية و المعلومات للمستفدين. ط ١ . عمان : المعتز ، ٢٠٠٩ . ١٦٠ ص.

١- نوره گرتن (ده گرتيه خؤ، نه وپش له ريگاي پيوانى نه و ماوه يه كه به ده سته تپان و خواستنى سه رچاوه يه كه له كتيبخانه يه كدا ده يخايه نيت. ٢- به كار هينانى كتيبخانه و توانا كانى، نه مه ش ژماره ي هاشو كه رانى كتيبخانه ده گرتيه وه. هه روه ها به كار هينان له دوروه وه، نه مه ش نه و جوړه كتيبخانه ده گرتيه وه كه سيستمى خزمه تگوزاريى نه ليك ترونى به كارده هينن له پيدانى زانيارى به خوښه ران له ريگاي

هيله كانى ئينته رنيتيه وه، نه مه ش ماوه ي نه و كاته ده گرتيه وه كه سايه تيه كانى كتيبخانه تيدا به كارده هينرت. هه روه ها ريژه ي بوونى شوپن بۇ خوښه ران كاتيكا كه سهردانى كتيبخانه ده كه ن و مه به ستپانه سوود له خزمه تگوزارييه كانى كتيبخانه وه ريگن.

4- خزمه تگوزاريى زانياريه كان، نه مه ش خزمه تگوزاريى سه رچاوه كان ده گرتيه وه، وهك (پرسيار كردن وشه يه ك، شويونيكى جوجرافى، ... هتد)، له به شى سه رچاوه كان و گه يشته وهى وه لاهه كان به خوښه ران و ئاستى ره زامه ندى سووومه نده كان له وه لاهه مانه .

هه روه ها پيويسته بۇ پيوه ريكي باش چه ند پيوانه يه كه هه بيت له وانه (راستگويى، روونى، زانستى، ئاستى سوودگه ياندىن). **نامانچ له هه لسه نگاندى خزمه تگوزارييه كانى كتيبخانه :** نامانچ له هه ر خزمه تگوزارييه كى كتيبخانه برتبه له خزمه تگردن سووومه نده كان له كتيبخانه،

له به ر نه م هويانه ش ريخواوه كانى كتيبخانه و زانياريه كان ناماده كردن هوكارى جوړاو جوړ بۇ هاوكاريكردن له كارى (پيوان و هه لسه نگاندىن) يان له نه ستوگرت. چونكه نه و دوو هوكاره كاريگه ريه كى گه وره يان هه بووه له پيشخاستنى خزمه تگوزارييه كانى كتيبخانه. چونكه پيوان و هه لسه نگاندىن ده بنه هوكار بۇ ده رخستنى لايه نى لاوازي و به شيكه ش خزمه تگوزارييه كانى كتيبخانه و

هه لسه نگاندىن كاريكى گرنگ و پيويسته له زور لايه نه وه، له وانه :

* پيدانى زانيارى به به ريژه به به كتيبخانه كان سه باره ت به و خزمه تگوزارييه كانى كه كتيبخانه كان پيشكه شى ده كه ن له به رامبه ر نه و ئامانجه نى كه كتيبخانه كان هه ولى به ديهينانى ده دن. * هه لسه نگاندىن وهك بنكه يه كى سه ره كيه پيدانى زانياريه كان له ريگايه وه راپورتى نه نجامدانى كاره كانى ليوه ناماده ده كرت و به رزه كرتيه وه بۇ ئاستى به رزتر. * زانياريه كانى ناو راپورته كانى هه لسه نگاندىن كاره كان گرنگى زورى هه يه بۇ لايه نه كانى برباره ره له كتيبخانه و بنكه زانياريه كاندا، به تاييه تى نه و لايه نانه ي كه هاوكارى ئابوورى كتيبخانه و بنكه زانياريه كان ده كه ن ياخود نه و لايه نانه ي كه پلان داده نين بۇ كتيبخانه كان. بۇ هه لسه نگاندىن كاري كتيبخانه كان ده بيت له يه كيكا له م دوو لايه نه وه هه ليسه نگانين. يه كه م / لايه نى كتيبخانه. دوو م / لايه نى سووومه نده كان. له لايه نى كتيبخانه وه ده بينين

كه زياتر جه خت ده كرتيه وه له سه ر خيرايسى له پيشكه شكردى خزمه تگوزارييه كان و ريژه ي نه و پرسيارانه ي له كاتيكا دياريكراودا پيشكه ش ده كرت، هه روه ها جوړى نه و بابه تانه ي كه پرسيارى له باره وه ده كرت.

خؤ نه گه ر بچينه لايه نى سووومه نده كان، هه لسه نگاندىن له رووى سووومه نده كان، ده بينين نه م لايه نه سئ پيوه ر دياريه كات :

- 1- ره زامه ندى سووومه ند.
- 2- دووباره سه ردانه وهى كتيبخانه و سوووده رگرتن له خزمه تگوزارييه كان.
- 3- ته واو كردن وه وهرگرتنه وهى وه لاهه كان له كتيبخانه.
- 4- رووبه رووى زورنىك له گوزانكاريه كان و به رانگار بوونه وه ؛ بوونه ته وه، به تاييه تى دواى چوونه ناوه وهى ته كنه لوزياى نوئ، نه مه ش كاريگه رى هه بووه بۇ كاريكردن زياتر تيجوونى زياتر، له به رامبه ريشدا لايه نى ئابوورى لاواز بووه، نه مه ش كاريكى قورسى رووبه رووى كتيبخانه كان كرده وه .

کتیبخانه گشتیه کان

"بهشی دووه"

تهلاری کتیبخانهی گشتی و گهرهسته کانی

تهلاری هەر کتیبخانهیه که هەر به باشی نه خشی کیشرا بییت، ئەوا رۆلئیکی گه وره ده بییت له راکیشانی خویننه ران به لای خویدا، ته لار بریتییه له بهرجه سته کردنی بیروکی هه نه خشه ساز له گوزارشت بۆ مانای په یوه ندیی، که به که م جار له فۆرمی نه خشه و نیگاردا داده پێژرێت و پاشان له فۆرمی سێ مه و دایی.

چه مکی کتیبخانهی گشتی له زهینی زۆریه ی ئەندان یارانی ته لار سازیدا، که وا په یوه ندیی به هیزیان نییه به خزمه تگوزاری کتیبخانه ییه وه، به شیوه یه کی کۆنه و ئەوان کتیبخانه به په رستگای مه عریفه ده زانن، پێیمان وایه ده بی دور بییت له جه نجالی ژبانی رۆژانه وه، چونکه ئەوان کتیبخانه به گه نجینه ی که رهسته به نرخه کان ده زانن و کارمه نندانی ده پیا ریزن، زیاتر له وه ی مه لیه ندی په خشی مه عریفه و زانیاریه کان بن، که ئیستا ئەم چه مکه یان باوه .

زۆریه ی ته لاره کۆنه کان گونجاو نین بۆ خزمه تگوزاری کتیبخانه یی، هاوکات نا کرێ گۆران کارییان بۆ بکرێ بۆ مه به سستی باشتر، چونکه به هابه یه کی شویننه وارییان هه یه، ئەو ته لارانه به جوړیک نه خشه کیشراون که به ته نیا هه ر بۆ کتیبخانه ده ست ده دن.

هه لومه رچی دروست کردنی کتیبخانه گشتیه کان

١- جیگا:

هه ندیک له کتیبخانه گشتیه نوینیه کان که به سه ره رکه وتوو داده نرین، جیگایان له شویننه سه ره کییه کانی چالاکی کۆمه لاندان، وه ک بازاره ناوه نندکانی شاره گه وره کان، یان شویننه کانی ده یات بۆ بازارکردن، ئەو کتیبخانانه خزمه تگوزارییان به شیوه یه کی باش له گه ل چوارچۆیه ی ده ره وه یاندا به رۆیه ده چییت، ئەویش به هۆی په نج هره شووشه یه گه وره کانیانه وه، به شیکی تریان به مه به سستی سوودوه رگرتنی نه وه کانی ئاینده وه ته لاری فراوان و له شویننه دووره ده سته کانی شاردا دروست ده کړین، تابوانی ئه رک و رۆلی خویمان به باشی بیینن، به لām به شیکی تریان له جوړه ته لاریکردن که زه حمه ته له ده ره وه وه ک کتیبخانه بناسرێنه وه، چونکه شیوه ی ته لاره بازگانییه کان وه ره ده گه رن که ده وری کتیبخانه کانیان داوه . ئاراسته ی باو له ئیستا

ئه وه یه که هه م شوکه رانی کتیبخانه له گه ل سه ردانی تردا سوودیش له کتیبخانه وه ریگرن، وه ک چوونه بازارو چوونه سه ره کارو هاتوچۆی خویندنگادا، کتیبخانه له ته لاره نوینیه کانی، هه ره وه که شویننه بازگانییه کانی سه ره شه قامه کان دروست ده کړین، واته به شیوه یه که له گه ل ئەواندا بگنجین، ئیتر له رووی جیگاوه بییت یان سرۆشتی ته لاره که، ئەمه ه و ده کات لای سوودمه ند په سه ند تر بییت له چاو ته لاره کۆنه شویننه وارییه کانی. له به رجیا وازی کۆمه لگاگان له یه کتره وه، دروست کردنی کتیبخانه کان به پێی خواستی ژینگه یان جیاواز ده بن له یه کتر، کتیبخانه یه که له ناوه راستی شارێکدا دروست بکریت جیاوازه له یه کی تر که وا بچووک بییت له گه ره کێکدا دروست بکریت، هه رچۆن جیاوازی هه یه له نیوان کتیبخانه ی لادێ و شاردا.

٢- نه خشه سازی ته لاری کتیبخانه:

شیوه ی ته لار به نده به ژینگه ی ده وره به ره وه، له کاتی نه خشه سازی کتیبخانه یه کی نویدا پێویسته جه خت له سه ر پێداویستی ئەو کۆمه لگایه بکریت وه که کتیبخانه که خزمه تی ده کات، هه ره وه ها دلنیا بوون له وه ی که شیوه ی کتیبخانه که له گه ل شیوه ی باوی ژینگه که ییدا ده بنه ته وا که ری به کتر، که ئەوه ه ده بیته کاروباری گه وه ری له پێ شه که شرکدی خزمه تگوزاری کتیبخانه ی گشتیدا، به لām جیی داخه زۆریه ی جار ئەوانه ده درێنه ده سستی ته لار سازو پسیوپی کتیبخانه .

دیهنی ده ره وه هانی خه لگی ده دات بۆ چوونه ناو کتیبخانه وه، پاشان دروست کردنی نه خشه سازی ناوه وه ی وایان لێده کات تیایدا بمیننه وه و شاره زا بن به سه رچاوه کانی. ده بی له گه ل ده سپێکردن به دروست کردنی هه ر کتیبخانه یه کی گشتی نویدا پسیوپی کتیبخانه ژماره ی دانیش توانی ناوچه که بزانییت، له گه ل بوونی بیروکی روون بۆ شیوه ی ته لاره که و پاشان هه مو ئەوانه له یه که م دیداریاندا بخاته به ره ده سستی ته لار ساز.

سیما به رچاوه کان که شی کتیبخانه که نیشان ده دن، قالدیره ی به ز بۆ گه یشتن به ده روازه ی کتیبخانه و ده رگا پان و پۆر ئه ستوو رو په نجه ره ی به ز که توانای بیینن نه ره خسیینن، هه مو هۆکاری نه یینی ده بن بۆی، هه ره وه ها گومه زو پایه کان ده شی لای

ته لار ساز سه رنج راکیش بن، به لām ده بنه ریگرو دیهنی نه شیوا لای سوودمه ند. هه رچه نده کتیبخانه بچووه که کان له شارو گونددا که متر دیهنه یان ده بنه پیوانه، به لām کاتی ده رگای نه شیواو شووشه ی ته رزه یی و دایرانی کتیبخانه له شه قامه وه به هۆی باخچه ی نیوانیان ده بنه له مه پر. هه ندی جاری دیکه ه گه رفته کان ده ستردی خویمان، جیگای چاودێری به ر ده روازه و ده رگای چوونه ده ره وه و قه تیسدانی سه رچاوه کانی کتیبخانه له به شه کانی خواستن و ژێده رو مندالاندا به ته نیا و که مو کورپی له ئامازه پێویسته کاندو بایه خ نه دان به هه م شوو هاتوچۆی ریگ و پێکی سوودمه ندان له ناو ته لاری کتیبخانه دا هه مو هۆکار ده بن بۆ شیواندنی ته لارو سارد کردنه وه ی هه م شوکه ران.

هه رچۆن ده بی پسیوپی کتیبخانه چه ند هه نگاوێک بنییت به مه به سستی زāl بوون به سه ر گه رفته ی که میی سوودمه نداندا، ئەویش له و رووانه وه که به ندن به شوینی کتیبخانه و نه خشه و دابه شرکدی ناو خویننه وه ئەگه ر کتیبخانه له رووکاری ده ره وه ییدا پێوه ی دیار نه بی که کتیبخانه یه ئەو ده بییت تابلوی بۆ دانرێ که له سه ری نووسرابێ (کتیبخانه)، هه رچه نده زۆر له ته لار سازان دژی ئەوه ن به نووسین کتیبخانه بنا سه ررێته وه، به لām نه خشه سازی باش و دانانی تابلو به شیوازی هونه رییانه ده بنه مایه ی سه ره نچی هه م شوکه ران.

که سوودمه ند ده گاته ده ره وه ی ته لاری کتیبخانه ئەوا پێویستی به وه یه هه نبدرییت بۆ چوونه زۆره وه، ئەمه ه خالیکی گرنگه له پێ شه که ه کردنی خزمه تگوزاریه کانی کتیبخانه ی گشتی؛ چونکه زۆریان رانه هاتوون پێی، هه رچۆن به شوینیکی بازگانیی نیو بازار راهاتوون، به لām به کاره یانی کتیبخانه جیاوازه . باشترین ریگا ئەوه یه هانی خه لک بدرییت بۆ چوونه ناو کتیبخانه وه، ئەویش به بیینی ناوه وه ی کتیبخانه و چۆنیتی به رپێوه چوونی هه ندی له کاروباره کان له ریی دروست کردنی په نجه ره و جامخانه ی گه وره گه وره له نهۆمی سه ر زه ویدا، له گه ل ده رگای شووشه یی، تابوانییت لێوه یانه وه ته ماشای ناوه وه بکریت، له گه ل به کاره یانی جوړه دیکوری که وا هه نده ر بییت بۆ پێشوازی سوودمه ند لێی نه سه له میته وه، هه رچۆن ئەو جوړه ته کنیکه له شویننه

بازرگانییه کاندو به کاردییت. هاوکات گه ر کتیبخانه که وه ته نهۆمه کانی سه ره وه، ئەوا به رکردنه وه له قالدیره و ئەسانسۆر کاریکی زۆر پێویسته، ده بییت له ده روازه ی کتیبخانه وه بۆ هۆلی پێشوازیی تابلو ئینجانسه و سه وزایی دابنریت، له گه ل ره نگی بۆیه ی گونجاو روئایی ته وا، ئەمانه به ر له گه یشتن به پرسگه .

سه رکه وتووینن کتیبخانه ئەوه یه که سوودمه ند به روونی هه مو نه خشه ی ته لاره که ببینیت به ته نیا له گوزار کردیدا به هۆلی پێشوازییدا، گه ر وانه بو ئەوا پێویسته رینمایی سوودمه ندان بکریت بۆ بینینه وه ی به شه جیاوازه کانی ناو ته لاره که .

بوونی تابلو کانی رینمایی کردن زۆر پێویستن، تا سوودمه ند به دیتیان شاره زا یی په یدا بکات، به لām تا ئەم ساته ئەو رینماییانه له شویننه بازگانییه کان و بیستگه کانی شه مه نده فه رو نه خو شخانه و شویننه گشتیه کان رۆلی خویمان ده بینن.

٣- نه خشه سازی ناوه وه ی:

بێگومان نه خشه سازی ناوه وه ی کتیبخانه بایه خی تایبه تی هه یه له پێ شه که ه کردنی خزمه تگوزاریی کتیبخانه ییدا، به کاره یانی ره فه ی کراوه هه نگاوێکی گه وره یه تاوه که کتیبخانه کان پێشوازیی زیاتر بکه ن له سوودمه ندان. له گه ل به ره وام بوونی به کاره یانی ده روازه کان و دیاره ی چاودێری کردنی جوولنه ی سوودمه نده کاندو، هه رچۆن به کاره یانی ئامیره کان له نه خشه سازی ناوه وه دا، که قه واره یان بچووه و ریگرانیان له هاتنه ژووره وه ی سوودمه نداندا. به شه ته قلیدییه کان گۆرانی ئەوتویان به سه ردا نه هاتوه، ئەوانیش ئەو به شانن که له گه ل بوونی کتیبخانه گشتیه کاندا له کۆنه وه هه بوون، واته به شه کانی: ژێده ر، خواستن، مندالان، به لām به شی تۆماره ده نگییه کان که تاراده یه که له به شه نوینیه کانه وه جیگایه کی له هۆله کانی خویندنه وه ی ناو خوینی بۆ ته رخا نکراوه، ئەوه ه داخوازییه کارگێرییه کان دینته دی زیاتر له پێویستی سوودمه ندان.

له گه ل ئەوه دا که داخوازیی خویننه ران بۆ زانیاریه کان له م سالانه ی داوییدا زیادیان کردوه، به تایبه ت له گه ل زۆری بوونی ئالۆزیی له لای نه جیاوازه کانی ژیاندا، به لām ده رکه وتنی کاردانانه وه له لای نه کتیبخانه گشتیه کانه وه

به شیوه یه کی سسته، ئەوه ه له گه ل زۆری بوونی نووسینگه کانی زانیارییدا دوور له کتیبخانه کان سه له ماوه، چونکه خه لگی به گشتی وا ده زانن که کتیبخانه ی گشتی به ته نیا بۆ خواستی کتیبه .

ده شییت زۆر له خه لگی بزنان که کتیبخانه کارناسانی ده کات بۆ ئەنجامدانی تویننه وه ی زانستی و لیکۆلینه وه کان، به لām که میان ده زانن که جیگایه که بۆ خزمه تگوزاریی زانیاریه کان، هه لیه ت ئەو جوړه ئاسانکارییه له زۆر کتیبخانه ی گه وره وام ناوه ندیدا ئەنجام ده درین، به لām هیشتا وه ک پێویست نییه، هۆکاری ئەوه شی تیروانینی ته قلیدییه کانی به شه کانی سه رچاوه کان و ژێده ره وه یه که زۆر جار ده که ونه ناوه وه، یان به شی پشتی کتیبخانه، به پێییه ی دووره چاوان و هه م شووی سوودمه ندانیان به سه ره وه نابیت!

ئیستا کاتی ئەوه هاتوه که وا جیاوازیی له نیوان خزمه تگوزاریی سه رچاوه کان و زانیاریه کاندو بکریت، هه ره وه ها له نیوان سه رچاوه کانی گه وره و مندالدا، چونکه هه ره که له وانه داخوازیاری تایبه تی خوینانیا هه یه .

کاتی ئەوه هاتوه به شی خواستن له به شی پێشه وه ی کتیبخانه گشتیه گه وره کاندو نه هیلریت، تاوه که بتوانن بایه خی زیاتر به نه پێ شه که کردنی زانیاری گشتی و گه شتوگوزاری و مه دنه یی له ریی سه نه ته ره کانی زانیاریه وه، ئەگه ر سه نه ته ری زانیاریه کان له به شی پێشه وه ی کتیبخانه دا بییت ئەوا هه م شوکه ر هه ر له چوونه ژووره وه ییدا ده بینن و سوودی ئی وهر ده گریت.

ریکخستنی ناوه وه ی کتیبخانه، ئەگه ر لقیکی بچوکی کراوه و دابه شه نه کراو بییت به سه ره به شه کاندو، یان کتیبخانه یه کی گه وره ی دابه شرکاو بییت، ده بی تیایاندا که شه گشتیه که ببینریت وه، له به رامبه ردا ده بی ئەندازیاریش رۆلی ئەو به گرنگ بزانی و رابووی پێ بکات و به یه کی که له گروپی نه خشه سازی بزانییت، چونکه زۆر ته لاری جوان هه ن که ته لار سازانی به توانایان له پشته وه یه، به لām وه ک کتیبخانه هه ره گیز سه ره که وتووینن، کتیبخانه باشه کان به هاوکاری توندوتۆلی ئەو دوولایه هاتوونه ته ئەنجام، کارمه ندیش ده بی شاره زای ته واو بییت له پێشه ی خویدا و له که سانی دی زیاتر بزانییت، بۆهینانه ئارای کتیبخانه یه که که سه لگی ده روپییه ری سوودمه ندین لێی.

یاسین قادر به رزنجی له عه ره بیه وه ده یگانه کوردی

له به شی سه رچاوه کاندو پێویستمان به دیکوری ساده تر وروئایی نزمه، جیاواز له وروئاییه ی له هۆله کانی خویندنه وه دا له به رزتردا داده نرین و ئاراسته ی سه رمیزه کان ده کړین. ده بی ئەوه شمان له به ر بییت، که دیکوری کتیبخانه به شیوه یه کی سه رنج راکیش بییت، چه نده ساکاریش بییت، ئەوا جیاوازی و زیندوویی ده به خشیته ناوه وه ی ته لاره که ی و هانی سوودمه ند ده دات هه رخۆی هه مو به شه کانی به سه ریکاته وه، له وکاتانه دا هه م شوکه ر له توانا کانی کتیبخانه ده گات، سه رچاوه و کارمه ندانه وه و ده زانییت سه رچاوه بییت یان زانیاریه کان چۆن سوودیان ئی وهر ده گریت. کتیبخانه ده توانییت رۆلئیکی دیکه ش ببینیت، ئەویش هاندانی فیزیوونی خودی ناهه رمییه، که ئەویش دابین کردنی که ره سته ی ده وی تا هانی ئەوانه بدات که خویمان په روهر ده ده که ن و به ئاسانی به نیو سه رچاوه کاندو بگه رین، ئەویش به و اتایه نییه که سه رچاوه کان تیکه ل به یه ک بکه ن، به لگو بزنان چۆن به کاریان دینن و سیستی به رپێوه چوونی کتیبخانه بپارینن. ئەوه ه پێویستی به پراکتیزه کردنی سیستی (رینمایی ئاراسته کراو) هه یه له لای نه کارمه ندانه وه، له گه ل چۆنیتی نمایشی سه رچاوه کان، به ره چا و کردنی ریزه ندی و ریکخستنیان دای ئەنجامدانی کاره هونه ریه کان له کتیبخانه دا. پێویسته کارمه ندی شاره زاو پسیوپی کتیبخانه هه ر له سه ره تاوه به شدار بییت له نه خشه کیشانی کتیبخانه دا، رۆلی ئەو وه که که سیکی تایبه ته مندای هاوکاری ئەندازیاری ته لار ساز ده بییت، له به رامبه ردا ده بی ئەندازیاریش رۆلی ئەو به گرنگ بزانی و رابووی پێ بکات و به یه کی که له گروپی نه خشه سازی بزانییت، چونکه زۆر ته لاری جوان هه ن که ته لار سازانی به توانایان له پشته وه یه، به لām وه ک کتیبخانه هه ره گیز سه ره که وتووینن، کتیبخانه باشه کان به هاوکاری توندوتۆلی ئەو دوولایه هاتوونه ته ئەنجام، کارمه ندیش ده بی شاره زای ته واو بییت له پێشه ی خویدا و له که سانی دی زیاتر بزانییت، بۆهینانه ئارای کتیبخانه یه که که سه لگی ده روپییه ری سوودمه ندین لێی.

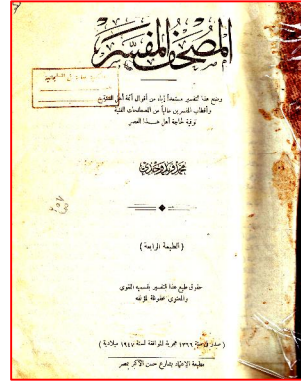
به یۆنهی (۲۳) یه مین سالوه گه پری پرۆسهی ره شیکیری و نه نفالی شاری رواندز، کۆمه لهی هاورپییانی کتیب رۆژی ۲۰۱۱/۶/۱۵، له درێژهی پرۆژهی کردنه وهی کتیبخانهی تایبه تیدا، له دووه مین ههنگاری ئهم پرۆژهیه دا، به ئاماده بوونی قائیمقامی قهزای رواندز نوینهری فه رمانگاکان و لایه نه سیاسیه کان و به رێوه به رو کارمه ندانی نه خوشخانهی گشتیهی رواندز نوینهری به مالهی سهید ته ها، کتیبخانهیه کی تایبه تی به ناوی کتیبخانهی (سهید ته های شهزینی) له نه خوشخانهی گشتیهی رواندزدا کرایه وه، که ژماره یه کتیب و گۆقاری هه مه رهنگی له خۆگرتوه تا کارمه ندان و ئیشکگران و نه وه خوشخانهی که له نه خوشخانه که دا ده مینه وه، له گه ل یاوه رانیان سوودیان لی بیین.

شایانی باسه له م چالاکیه دا هه ریه که له نووسه رو وه رگێ به ریزان (ریباز مسته فا و ئیسماعیل کورده) به به خشیانی چه ند کتیبیک هاوکارییان کردو بریاریش وایه ئهم پرۆژهیه یی کۆمه لهی هاورپییانی کتیب (دانانی کتیبخانهی تایبه تی) به رده وام بێت و له چه ند شوینیکی گشتیهی دیکه ش دووباره بکریته وه، که ده ستپیک ئهم پرۆژهیه له (چایخانهی مامۆستایان) هوه بوو.

پاش تیپه پوونی ۴۰ سال

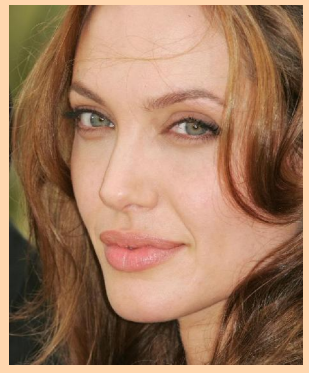
کتیبی (المصحف المفسر) گه یشته وه کتیبخانهی سلیمانی

کارزان شیرکۆ له کۆتایی سالی ۱۹۶۹دا، ئه فسه ریکی سوپای عیراق له شاری سلیمانی کتیبیک به ناوی (المصحف المفسر) که سالی ۱۹۴۷ له چاپدراوه، له کتیبخانهی گشتیهی سلیمانی ده خوازیت، به لام له کاتی ته واو بوونی له ئهرکی سه رباری، ده گه رپته وه بۆ شوینی نیشه جیبوونی خۆی له پارێزگای دیوانیه، ئهم کتیبه به ریکه وت ده که ویتته به رده ستی شتیخی عه شه سیره تی ئه لله بان به ناوی (د. قاسم محمه د جه بار ئه لله بان) و پاش ۴۰ سال ناوبراو له شاری دیوانیه وه له ریی به رپرستیکی کورده وه هه ولی گه رانه وهی ئه و کتیبه ده دا بۆ کتیبخانهی خاوه نی، دوا جار هه وله کانی شیخ قاسم به ئه نجام گه یشت و کتیبه که هینزایه وه بۆ کتیبخانه. وه ک ده ستخۆشییه ک به رامبه ر ئه وه هه لوێسته، به رپوه به رپتی کتیبخانه له نووسراویکدا سوپاسی خۆی ئاراسته ی ناوبراو کردو هیوا ی خواستوه که نمونه ی ئه و کسه سانه زیاد بن بۆ

نه جلینا جولی هانی منداله کانی ده دا ت بۆ خویندنه وه

ئه کته ری به ناوانگی ئه مریکی (نه جلینا جولی) ده لیت "ئه وه نده ی هانی منداله کانم ده دم بۆ کۆششیان له خویندن ی قوتابخانه یاندا، زیاتر هانیان ده دم بۆ خویندنه وه ی سه رچاوه ی تریش". ئه و پئی وایه که سیستمی خویندن ته قلیدییه و له گه ل ژیا ندا مندال په روه رده ناکات، هه ربۆیه داوا ئه کته ری به ناوانگی ئه مریکی (نه جلینا جولی) ده لیت "ئه وه نده ی هانی منداله کانم ده دم بۆ کۆششیان له خویندن ی قوتابخانه یاندا، زیاتر هانیان ده دم بۆ خویندنه وه ی سه رچاوه ی تریش". ئه و پئی وایه که سیستمی خویندن ته قلیدییه و له گه ل ژیا ندا مندال په روه رده ناکات، هه ربۆیه داوا

جوانتر بن کتیبخانه کانی جههان کتیبخانهی جوئانیا له پورتوگال

ئا. رۆژان سه یفور کتیبخانهی جوئانیا له پورتوگال له سه ره تاکانی سه ده ی هه ژده یه مدا دروستکراوه زیاتر له ۲۰ هه زار کتیبی له خۆگرتوه.

کتیبخانهی چایخانهی شه عب له سلیمانی

ئا شتی عوسمان دانش چایخانه ی دێزینی (شه عب) له سلیمانی، ناوانگیکی تایبه تی ههیه، جگه له وهی که سه ردانی ده که پیت و چایه کی تامدارو بۆنخۆش ده خۆپته وه، هه ست ده که هیت له ئیوه ندیکی رۆشن بیریادی، میوانه کانی تامه زووی په کتیبینین و بۆ ئه وهی له سه ر بابته یکی ئه ده بی، یان هونه ریی گرنگ بدوین و بیروا کانیان ئالوگۆر بکن، ئه مه ش له خۆرا نییه، چونکه ئهم چایخانه یه له سالانیکی زووه وه له م شارهدا هه ر وابه وه، دیواره کانی وه ک مه دالیای شه رف، وینه ی زۆرێک له پیاوه به ئه مه که کانی ئهم شاره ی له سنگی خۆی ناره، له تیکۆشه رو ئه دیبو هونه رمه نده شه هیدو کۆچکردوه کان. ئه وهی زیاتر جیی سه رنجه کتیبخانه جه وان

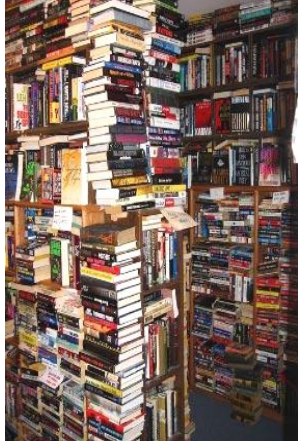
ده وله منده که به تی، چونکه هه ر ده زگایه کی چاپ و بلاو کردنه وه، یان هه ر نووسه ریک کتیب به چاپ بگه ییت، چایخانه ی شه عبی لی بیبه ش ناکات، ده بی ئه وه ش بو تریت ده ستکه وتنی کتیبه کان به هۆی برایانی چایخانه که وهیه، به تایبه ت به ریزان (کاک عومه رو کاک به کر)، بۆیه هاشوکه ران گه ر بیانه ویت سه رچاوه یه کیان ده ست بکه ویت و رو له م چایخانه یه بکن به ریزه وه له

جایگه راوی نو کتیبی "هه لشکه فتنا فولکلوری کوردی" ی بلاو کرده وه

به ختیار سه عید له درێژهی کارو چالاکیه کانی به شی چاپ و بلاو کردنه وهی، ئه نستیتوتی که له پوری کورد، کتیبیکی به ناوی (هه لشکه فتنا فولکلوری کوردی) چاپ و بلاو کرده وه که هه وت بابته ی سه ره به خۆ ده رباره ی فولکلوری کوردی له خۆده گریت و فولکلوریست "جه میل محمه د شیلازی" لیگۆلینه وهی له سه ر کردون، بابته کانی ش: چه ند چیرۆک و چیفاتۆکین سلاقی و هه قبه رکنه ک د گه ل یین کوردی، نفرین د هه رانۆکان دا، په یدابوونا باوه ریین مللی، که سه ایه تیین سه ره کی د چیفاتۆکین کوردی دا، گۆتن و مه ته لێن مه زنان و نافه رۆک،

خۆشه ویستی کتیب خه ریک بوو هه ره سی به مایلیک بییت!

بیستون فه رهاد خیرانیکی که نه دی، مه ترسیی رووخانی خانوه که یان هه یه، ئه ویش به هۆی کیشی ۳۵۰ هه زار کتیبه وه که له یه کێک له ژوره کانی سه ره وه یاندا دایانابوون. کتیبه کان، له دراوسیه یه کیان کراونه ته وه که خه ریک بووه دوا ی مه رگی میرده که ی بیانسووتینت! خاتوو (شونا رایکرافت) ی ده ستپیشخه ر بۆ له ناونه چوونی کتیبه کان که له گه ل میرده که یدا به کتیبۆستی ناسراون ده لیت